

BHARATIYA VIDYA BHAVAN

પ્રેમભક્તિ-ગ્રન્થમાળા

પ્રેમભક્તિ-ભજનાવલિ

(શોધિત-વર્ધિત નવીન આવૃત્તિ)

જી. પી. હાનાલાલ દલપતરામ કેવિ

મદમકા યત્ર ગાયન્તિ, તત્ર તિષ્ઠામિ, નારદ ।

૩
૩૬૪

વિ. સં. ૧૯૮૮

ઇ. સં. ૧૯૩૧

કર્મિત હાલ રૂપીઓ

કર્તાને માટે રજીસ્ટર્ડ

અધ્યાયક : નર્સાનાલાલ દલપતરામ કેવિ,
ભદ્ર, અમદાવાદ, નં. ૧

૧લી આવૃત્તિ (૫૧ લાજનો)	૧૯૨૪	પ્રત ૧૫૦૦
૨જી આવૃત્તિ (૧૦૨ લાજનો)	૧૯૩૧	પ્રત ૧૨૫૦

૧૯૨૭ની સાલ પછી પ્રેમભક્તિ-અન્યમાળાના પ્રત્યેક
અન્યની પ્રત્યેક નકલ ઉપર કર્તાની ટૂંકી સહી હોય છે.

મુદ્રક તથા મુદ્રણસ્થાન

ગંગાનંદ વિશ્વનાથ પાટક

આદિત્ય મુદ્રણાલય, રામબડ રોડ, અમદાવાદ.

‘આતમની નમણું’

લાગી જેના જીવનની તાળી જગદાત્મ શું હો,
વાગ્યાં જેને અવધૂતનાં વચનોનાં બાણ;
લાગ્યાં જેનાં અન્તરમાં અનુભવનાં ભાલુડાં હો,
ભાગ્યા જેના પૃથિવિમાં પોઢલા એ પ્રાણ;

હજો હમારી આતમની નમણું એવા ભોગીને હો, **અ.**

‘પડદા પડિયા આલ અને આ અન્ધકારના હો,
ઢાંકી ઢળિયા જડ ને ન્માયા ને વાણી વેદ:
વાળી વાડો ચોદ ને ચોદ આ બ્રહ્માંડની હો,
લેદી એ સહુ પાયા પરાત્પરના લેદ:

હજો હમારી આતમની નમણું એવા ભોગીને હો, **અ.**

ગહનતાનાં જોલંચાં શુદ્ધિઓ ને ગહ્વરો હો,
પીધાં જેણે અગમ્યના ખ્યાલાનાં પૂર;
પ્રકૃતિ ને પુરુષનાં પરખ્યાં પારખાં હો,
લીતરિયા જે પામ્યા બ્રહ્મમન્દિરનાં નૂર:

હજો હમારી આતમની નમણું એવા ભોગીને હો, **અ.**

પ્રસ્તાવના

.આપણા પ્રાચીન કાવ્યવિશેષમાં લખેલો અને રાસનાં મૂળે ખાસ આકર્ષણ આવતાં; હજી એ મહારી પદ્યપાત ત્યાં હજી છે. મહારી રાસગીતાવલિઓ છપાઈ ગઈ છે: છૂટક છૂટક લખાયેલા મહારી લખેલોની આ લખનાવલિ આજ ગુજરાતને ધરાવું છું. 'માત્ર ભક્તિનાં આ લખેલો નથી: ભક્તિનાં, પ્રેમનાં, સંસારના બેદોનાં, મનુષ્યજીવનનાં ઉડાણોનાં, બ્રહ્માંડશાધી બ્રહ્મનાં એમ પ્રભુ ને પ્રકૃતિ, બ્રહ્મ ને બ્રહ્મલીલા, ને ઉભયની અગોચરતાનાં ગીતોનો આ સંગ્રહ છે. કાષ્ઠક ઉપદેશાત્મક છે, થોડાક ભાષાંતર છે: કેટલાંક મહારી રાસગીતાવલિમાંથી એ આમાં લીધેલાં છે. લખન એટલે અગમ્યનાં કાષ્ઠક દર્શનનું ઉચ્ચારણ એ પ્રાચીન ને વિશાલ અર્થ આજે એ સાચો છે.

નરસિંહગીરા જેવાનાં વૈષ્ણવી-સ્વામીનારાયણી લખેલો એ જ હજી તો આપણો સર્વોત્તમ લખનભંડાર છે. કારણ એ છે કે એ મહાભક્તોએ જેળના પડદાઓની પાછળ જોયું હતું, ને ત્યાં જોયું હતું તે જગતમાં ગાયું હતું. સ્હેમણે દર્શન લીધા હતાં, ને એ અહાદર્શનનાં ગીત ગાયું હતાં. દલપતકાવ્યની નાન્દીમાં 'દલપતરામ કહે છે કે

વિચિત્ર દેખાવ, વિચિત્ર વાણી,
વિચિત્ર ચોપાક, વિચિત્ર પ્રાણી:
વિચિત્ર આ નાટક વિશ્વ નામ,
પેલા કર્યું તે પ્રભુને પ્રણામ.

એ વિરાટનાટકના પડદા સન્મુખની જ રંગભૂમિ આજે તો એટલી નાનારંગી ચિત્રવિચિત્ર ને જુવજુલામણી જેવી બની છે કે વિશ્વના પડદાઓની પાછળ કે આત્માની અતલ ગુહાઓમાં નિરખવાની નવરાસ ઓળંગે છે, ને નિત્યનિત્ય એ ઓછાંમાંથી એ ઓછાં

યતાં જાય છે. મહારાં ૪૭ વર્ષના જીવનદિવસોમાં ન્હાનાં મોટાં તીર્થ સન્ત ને ભક્ત કેટલાંક દીકાં; પણ એ પ્રાંચ દશકતી લગભગમાં હૈયાને હલમલાવી નાંખનારા ને પરાતપરના પરખન્દા એ જ પરમ ભક્તરાજ પેખ્યા છે; એક તો નાટકના તખ્તા ઉપર નટ ત્રંગકલાલ — નરસિંહ મહેતાના સ્વાંગમાં; ને બીજા જગતના તખ્તા ઉપર સિન્ધ-હૈદરાબાદની બ્રહ્મભાજ વાળા ડો. રૂબેન.

ભજન એટલે બ્રહ્મપરાયણતા; ભજન એટલે ભક્તનું બ્રહ્મો-પનયન; ભજન એટલે અગમ્યના દર્શનનું ઉદ્ગર્ધન; સકલ દિશાઓ-માંથી આત્માને મોકારી લેઈને રહેનો કિરણુજ્યોતિ બ્રહ્મદિશામાં વાળવો. એમ કરતાં કોઈ વેળા સમીપમાં બ્રહ્મદર્શન થાય, કોઈ વેળા દૂર દર્શન થાય; કોઈ વેળા બ્રહ્મજાણી થાય, કોઈ વેળા અનિમિશ ઉધડેલાં નયનકમળને ભરીને બ્રહ્મપ્રકાશ ઉભરાઈ રહે; કોઈ વેળા બ્રહ્મકલાનું તો કોઈ વેળા બ્રહ્માંડના કો ભેદનું દર્શન થાય. ભજનો પણ બ્રહ્મી સ્થિતિનાં એવાં નિરનિરાળા અનુભવોનાં હોય છે. શ્રીમદ્ વલ્લભાચાર્ય ને શ્રી સ્વામીનારાયણના વૈષ્ણવી સપ્રદાયનાં ભજનો મોટે ભાગે કૃષ્ણભક્તિનાં છે. યોગવેદાન્તનાં મરદાની ભજનો ધણે ભાગે નિર્ગુણને અગ્નતવાદને શૂન્ય શિખરને ને નિર્ગુણની ચે જાહોજલાલીને-વાણીપરને વાણીમાં વર્ણવવા મથે છે. ગીતાની પેઠમ ધીરાની ઘણીખરી કાફીઓ ઉપદેશાત્મક છે. વ્રત ને વાડનાં જૈન સાધુરાજોનાં ભજનો સદાચરણની પરિક્રમણનાં બહુધા હોય છે. તપસ્વીઓને પ્રાયશ્ચિત દેતાં મહન્તો જેમ પચાસિ તપાવતા, કાંટાવાળા ગેરબન્ધ મારતા; એમ અખા ભક્ત ભોગ્ય ભક્ત ને સદ્ગુરુ બ્રહ્મા-નંદજી જેવા મહન્તરાજો સંસારને ચાખખા ચે મારે છે. પ્રભાતિયાં તો નરસિંહનાં જ. ગીરાનાં ભજનોમાં સ્ત્રીકવિની સુમધુર સુક્રમા-તા પમરે છે. જૂનાં નાણાંની પેઠમ જૂના ભજનોમાં સોનુંરખું વધારે છે.

ઈ. સ. ૧૮૪૮થી ગુજરાતમાં નવો યુગ બેઠો, અને તે હજી સમાપ્ત થયો નથી. આ નવયુગના વ્યક્તિજીવનમાંથી ને સંસારજીવન-

માથી સારું પણા વાતા જોમરી નથા છે, તેમ લજ્જતો મેં જોસર્યા
 છે મિનાગના સિવરાત્રીના મેળામાં હજી લજ્જનની જ મૂક ગગન-
 મડગમા ગાજી રહે છે, જો કે પૃથ્વી ઉપર તો અનેક વિધની પાર્થિ-
 વતા ઉભગાય છે નર્મદાતીરે ચક્ષુપાત્રીશ્વરનો, તુલુધતીર્યનો, વાનપતીરે
 ઉત્કેશ્વર મદાદેવનો, ઇડરના કુંગરાઓમા મામગાજીનો,
 દંડકાવૃષને સીમાડે દેવકી ઉનાઈનો એ અવગમ્ય ૧૫ જોવાના હજી
 બાકી છે સ્વામીનારાયણના સામેયાનો ભક્તિ-ગ હવે ઉપગતો જાય
 છે આર્યમમાજ આર્યનાસમાજ ચિયોસોશીમા ભક્તિ કે સમગ્ર
 આત્માની ભગતીઓ કરતા શુદ્ધિની યોગો વધારે ઉછરે છે માન-
 રના સંપત્તિસમનો વહુદાનો મમારજ ને મગ્ગવતીનદનો સિદ્ધપુરનો
 વિશાળ તીર્થશ્રદ્ધ મસારી ચક્ર ગયા છે ધર્મનેતાઓએ ધર્મની પુન-
 સ્થાપના ત્હા બનતી ત્વરાએ કરતી ઘટે છે નગ્મીદમીરાધી મે
 આર્યનામાગામાના લજ્જનો મહાન ઉત્પત્ત છે એ સર રમણુલાઈતુ
 મથાપાતી માહિત્યવચન ગુજગતે ગ્રીકાર્યું નથી

આપણા બાપ્તિજીવનની કથા મેં અન્યથા નથી સરીરના જૂખ્યા
 કૃષ્કે માધરી, આત્માના જૂખ્યાના આ જન્મ ને પગજન્મ ઉભય
 અપુષ્પે અપવાસી જરો અધ્યાત્મશાળી જીવોને એ સમરાવતુ પડે
 એમ છે : લજ્જનજૂખ્યો સસારી આ જીવનમા મેં આત્મજૂખ્યો ને
 પગજીવનમા મેં આત્મજૂખ્યો રહે છે

ઉપનિષદની ગદનતા કે ગીતામાના વિગટ-શ્લેષની લખ્યતા કે
 ભાગવતમાના ગોપિકાગીતની આરન નવગુજરાતનાં લજ્જનોમાં કટલી
 ઉતરી છે ? છતાં મેં જૂનાનવાં ગુજરાતના લજ્જનોની અને ગુજરા-
 તના રાસની પૃથાઓ ભરતખડમા બીજો જોઈ છે સ્વામીનારાયણના
 મન્દિરોમા, બાવાઓની જમાતોમા, ડાકિનજીના મોકમા ગિરનાગની તળે
 ટીમા લજ્જનોને રાસનો જગ્ગારે જગ્ગારે સગમ થાય છે ત્હારે
 ત્હારે, ઉપરથી ચન્દ્રમા અમૃત વરસે છે એમ ગુર્જર કવિતા મેં ગુજરા-
 તીઓ અને ગુજરાતજો ઉપર અમૃતની ઝડીઓ વરસી રહે છે

પૂજનવિધિનું પરમ સત્ય તો એ છે કે જીવન એ જ હરિની પરમ પૂજા, આયુષ્ય એ જ આરતી દેવસેવા કે દેવદર્શન જીવનમાં કિંચિતે ન ઉતરે તો એ સેવા કે દર્શન, એ કથા કે કીર્તન મિથ્યા છે. પરા પૂજા એ જ હરિની મહાપૂજા છતાં ગણિતના ગૂઢ કાયડા જેમ ખાલકોને માટે નથી, પણ ગણિતશાસ્ત્રિઓને કાળે છે, તેમ ધીમહી શકરાચાર્યનું પરા પૂજનનું સ્તોત્ર અગાધ સ્વહૃદનીરના મહાતારાઓને કાળે છે, આરે બેસી પાવળે પાવળે ન્હાનાગને કાળે નથી માકાર-પૂજકો તો સાકારને ચે પૂજે છે, નિરાકારના આપણા ઉપામકો તો બહુધા કોષ્ટને ચે ઉપાસતા નથી એ માનસદેશની મનોદશા આપણા સંસાર-શાસ્ત્રીઓથી અજાણી છે ? વેદકાળમાં, મૂળા ને ઝરયૂસ્તના યુગોમાં, ધ્રોસ્તસમયે, ધરુલામની સ્થાપનાના ઝમાનામાં ભજન જીવનની એક નિત્યજરિયાત ગણાતી આજે ચે ભજન વિલાસ નથી, જીવનની નિત્યજરિયાત છે, એ ભાવ પાછો પ્રગટેયે જાગતો જાય છે સન્દેશવાહી પદ્યધમ્મરો ને મન્ત્રદ્રષ્ટા મહર્ષિઓ એ જ સામ્યા ધર્મ-ધુરન્ધર ને સસાગતારણુદાર છે.

ભજનકીર્તનનો વૈષ્ણવી ભક્તિમાર્ગ વેદપ્રાચીન છે હું તો વૈષ્ણવ છું, ને વૈષ્ણવી પ્રેમભક્તિના પરમ કોલમાં મ્હારી તો અણુનમ શ્રદ્ધા છે કે

મદ્ભક્તા યથ ગાયન્તિ, તથ તિષ્ઠામિ, નારદ ।

ચૈત્રી ૫૩વો, ૧૯૮૦

ન્હાનાલાલ દલપતરામ કવિ

અનુક્રમાંલુકા

લજનનો આંક	પાનું
૬૪ અગમ્યનાં પાથરણાં	૧૪૦
૬૧ અણુઅણુમાં રમે રાસ	૧૩૬
૭૪ અનામી નામ તહાઈ	૧૧૪
૩૩ અનુલવમાળા	૬૦
૨૫ અન્તરમાં અજવાળાં	૪૯
૪૪ અમિ અખ્તરે ઇલાહી !	૭૩
૫૨ અવતાર લયો !	૮૪
૬૧ અહાલેક !	૯૮
૧૮ અહો પ્રેમજયોતિ !	૪૦
૭૫ આ કમળોની કુંજમાં	૧૧૫
૩૭ આ જગની ઝાળો	૬૬
૫૮ આજની રાત રહો, હો રઘુવીર !	૯૫
અર્પણ આતમની નમણું	૭
૬૫ આનન્દના આરા	૧૪૨
૯૮ આલપરો મેહુલો	૧૪૭
૬૩ આસુવ્યનો છાંક	૧૩૮
૫ આવલે-આવલે યમુનાઘાટ	૨૩
૫૯ આવશે એવાં કેા પ્રક્ષનાં તેજ	૯૬
૨૬ આવો-આવો, ધર્મસોહોગીના સંઘ !	૫૩
૮ આવો-આવો પૂજન કાજ	૨૬
૪ આવો-આવો, સન્તાન !	૨૨

૮૧	આવો, માણો રસિકવરની કુંજે	૧૨૨
૮૪	આબ્યાં જગતનાં નહોતરાં	૧૨૬
૬૦	ઉગે છે પ્રભાત	૯૭
૫૪	કેટલે ?	૮૭
૬૪	કેસરિયા ભેગી !	૧૦૩
૮૩	ગહન રંગો સનાતન	૧૨૫
૭૮	ગરિઓમાં મોર,	૧૧૬
૯૬	ગેબના લેખ	૧૪૪
૫૭	ધંટારવ	૬૨
૩૨	જગતના ભાસ	૫૬
૬૭	જગતની બાહુનવી	૧૦૬
૮૬	જગતમાં ભગી પૂરણ જયોત	૧૨૬
૪૨	જગના ભેગીઓ હો !	૭૧
૬૮	જન્માન્તરની બાતરા	૧૦૭
૧૯	જયતિ જયઃજય, પ્રભો !	૪૧
૨૩	જય, ત્રિભુવનેશ્વરી !	૪૬
૪૮	ભાગે જગતમાં ભેગીરાજ એક	૭૮
૬૬	ભુગ ભાગે	૧૦૮
૫૧	ભેગીઓનાં બાળ	૮૨
૪૭	ભેગીઓની શુક્રાઓ	૭૭
૩૬	ભેગીડો	૬૮

૪૦	જોગી તણા જયકાર !	૬૯
૭૩	હુનિયાં જોવી કીધી દૂર	૧૧૩
૨૭	હુઃખમુખ	૫૧
૫૬	દૂર-દૂર, અનહદમાં	૯૧
૬૩	ધૂમકેતુનું ગીત	૧૦૧
૩૦	ધમં અનેક છે રે	૫૫
૩૪	ધમંરાયના પાપંદને વિદાય	૬૧
૩	નરનો દેવ કરવા	૨૧
૬૦	નીલો કમળરંગ વીંજણો	૧૩૫
૭૭	પગલાંમાં પાથરી કલ્યાણ	૧૧૭
• ૭૬	પધારો ફૂલફૂલડે, અમરેશ !	૧૨૦
• ૨૧	પરમ ધન	૪૩
૧	પરમ પ્રેમ પરબ્રહ્મ	૧૬
૭૦	પુરના પરદેશી !	૧૦૬
૬૬	પૂછશે મા	૧૦૫
૧૬	પ્રેમકુંજની ઘટાઓ	૩૮
૧૭	પ્રેમને હિન્ડોળે	૩૬
૧૩	પ્રેમનો પદારથ	૩૫
૧૨	પ્રેમનો સંચાર	૩૩
૧૭	પ્રેમાનન્દજ્યોત	૩૭
૮૭	પ્રભાતને જ પ્રકાશ રંગ્યા	૧૩૦

૬	ખતાવો-ખતાવો કોઇ	૨૪
૭	ખાર ઉઘાડ	૨૫
૩૧	બ્રહ્મચારી	૫૬
૨	બ્રહ્મખંડરી	૨૦
૯	બ્રહ્મભૂત્યાં નરનાર	૨૮
૨૦	બ્રહ્માંડ કહે છે કે બ્રહ્મ છે	૪૨
૯૨	બ્રહ્માનન્દ	૧૩૭
૫૩	બ્રહ્માનન્દચેલા	૮૫
૫૫	લેહના પ્રશ્નો	૮૮
૨૪	મન્દિર ઘો	૪૭
૩૮	મળજો જતીસતી રે કોઇ	૬૭
૯૭	મહામાયાનો રાસ	૧૪૫
૬૨	માનવનાવ	૧૦૦
૨૮	મીરાં અને મહારાણી	૫૨
૪૩	મુજરો	૭૨
૭૬	મહારે જાવું પેલે પાર	૧૧૬
૪૯	યમદમ યોગીની શતાષ્ટિ	૭૬
૮૦	યુગ ઉછળે નયનનમાં	૧૨૧
૪૧	યોગીનો અંચળો	૭૦
૧૦૦	લહરિયાં સાગરમાં ન સમાય	૧૪૬
૮૬	લોકલોકના રાસ	૧૩૩

૪૫	વનનાં આમન્ત્રણ	૭૪
૬૫	વસમી આ વનની વાટ	૧૦૪
૭૨	વિદાય	૧૧૨
૮૫	વિરાટનો હિન્ડોળો	૧૨૮
૯૬	શતઠલ પદ્મમાં પોઢેલો	૧૪૮
૨૬	સાચના સીપાઈ	૫૦
૭૧	સાન્ધ્ય તેજ	૧૧૦
૧૪	સિન્ધુનીરે	૩૬
૨૨	સ્તુતિનું અષ્ટક	૪૪
૧૧	હરિ ! આવોને	૩૨
૧૦	હરિનાં કથન	૩૦
૮૮	હરિની રમણાએ અમે નીસર્યા	૧૩૧
૩૫	હૈયાનાં હેત ને હુનિયાના કંથ	૬૪
૩૬	હો મુનિવર ! ભગજો રે !	૬૫
૪૬	હો યોગીન્દ્ર !	૭૬
૮૨	હો મજરાજ ! ત્હારી વાંસળીએ	૧૨૩
૫૦	હો શરમણ ! આવલે અમ મેર	૮૧
૧૦૧	હરિ ળ	૧૫૦

ପ୍ରେମଭକ୍ତି-ଭଜନାବଳି

૧ : પરમ પ્રેમ પરબ્રહ્મ

પરમ પ્રેમ પરબ્રહ્મ.

માત પ્રેમ, તાત પ્રેમ, પુત્ર પ્રેમ, પુત્રી પ્રેમ;
દંપતીના દેવ પ્રેમ, પ્રેમ છે સંસારસાર:

પરમ પ્રેમ પરબ્રહ્મ.

દયા પ્રેમ, દાન પ્રેમ, ભક્તિ પ્રેમ, જ્ઞાન પ્રેમ;
યોગ પ્રેમ, બોક્ષ પ્રેમ, પ્રેમ તે સંન્યસ્તાધાર:

પરમ પ્રેમ પરબ્રહ્મ.

સ્થૂલ પ્રેમ, સૂક્ષ્મ પ્રેમ, વિશ્વ કેરો મન્ત્ર પ્રેમ;
સૃષ્ટિનો સુવાસ પ્રેમ, પ્રેમ તેજ કેરો પાર:

પરમ પ્રેમ પરબ્રહ્મ.

આત્મનો વિકાસ પ્રેમ, જીવનપ્રકાશ પ્રેમ;
પ્રેમ-પ્રેમ, સર્વ પ્રેમ: પ્રેમનો આ પારાવાર:

પરમ પ્રેમ પરબ્રહ્મ.

૨ : બ્રહ્મખંસરી

卐

પરમ શબ્દ એ સુણો,

હો ! પરમ શબ્દ એ સુણો,

બોલે બ્રહ્માંડે બ્રહ્મખંસરી તણો;

રટે આનન્દ-આનન્દ સ્થૂલસુદ્ધમનાં કણો;

હો ! પરમ શબ્દ એ સુણો.

એ શબ્દ હો ગહન આરિમહ વાણ્ય બોલે,

એ શબ્દ વીધી તણ્ય લોક અપાર ડોલે.

મન્દ મન્દ જેમ ફેરે મધુર ફૂલડાં, સખિ !

ચન્દ્ર ચન્દ્ર જેમ વહે અમૃતચન્દ્રિકા, સખિ !

એવી ધીરી,

એવી ધીરી એ અધીરી ! બજે બ્રહ્મખંસરી:

હો ! પરમ શબ્દ એ સુણો.

માની મહાસમય માનવભાગ્યનો, હો !

કલ્યાણમંગલ ભણે સુરમંડળીઓ.

ગાજે દેવતાનાં દુઃકુલિ આનન્દનાં,

ગીત નન્દનનાં ગન્ધિની ને નન્દનાં;

ઉડે પડવો અનન્તતાની ગાડીમાં ઘણો,

ઝીણી તારલીનાં કિરણ સરિખડો ઝીણો ઝીણો;

હો ! પરમ શબ્દ એ સુણો.

૩ : નરનો દેવ કરવા

અમે કેવડિયા વાઘા ફીધા કે જગના જંગ છતવા;
અમે તેજનાં પરિધાન લીધાં કે નરનો દેવ કરવા.

અમે સંયમના લેખ લીધા કે જગના જંગ છતવા;
અમે વૈરાગ્યે કાળજ વીંધ્યાં કે નરનો દેવ કરવા.

અમે છવનનાં હાન લીધાં કે જગના જંગ છતવા;
અમે ધર્મચોધના ધર્મ લીધા કે નરનો દેવ કરવા.

અમે કેવડાના કાંટા પીધા કે જગના જંગ છતવા;
અમે કેવડિયા યત લીધાં કે નરનો દેવ કરવા.

૪ : આવો-આવો, સન્તન !

ૐ

આવો-આવો !

આવો-આવો, સન્તન સહુ ! આવો-આવો !

ગાવો-ગાવો, આશાગીત ગાવો-ગાવો !

આશભર્યા, યૌવનભર્યા, જીવનભર્યા આવો-આવો !

• યજ્ઞ કેશં ઓજસ્ ઓષે, દર્શન દયો, તમસ્ લોષે;
ઉદે-ઉદે જ્યોતિ રોષે; આવો-આવો !

આશભર્યા, યૌવનભર્યા વિ.

હિમિ સમો ધ્વજ ઉડે, નિરાશા-નિઃશ્રદ્ધા ઝૂડે;

આશાને મન્દિરે ફૂટે આવો-આવો !

આશભર્યા, યૌવનભર્યા વિ.

આત્મ શું વિશાળ બ્યોમ, પ્રેમભક્તિની આ ભોમ;

પ્રદ્ય વહે રોમરોમઃ આવો-આવો !

આશભર્યા, યૌવનભર્યા વિ.

ૐ

૫ : આવળે યમુનાઘાટ

આવળે-આવળે યમુનાઘાટ, ત્હાં મળશું.

આવળે-આવળે, ગાયો લાવળે, ત્હાં ચરાવળે,

આવળે યમુનાઘાટ, ત્હાં મળશું. ધ્રુવ.

એક મીટ ખીડું ત્હાં તો ખીલ મીટ ઉઘડે;

ઠંડાલાંની ભેઉ છું જલતીર વાટ,

યમુનાઘાટ, ત્હાં મળશું.

આંસુડાં ન નીતરે, ન ઘેન મહારાં ઉતરે;

વિશમે ન આંખના ઉચાટ,

યમુનાઘાટ, ત્હાં મળશું.

પધારો, પધારો, એક તરસ ફરસની;

પ્રાણ કેશ માંડી મહેલ્યા પાટ,

યમુનાઘાટ, ત્હાં મળશું.

ફૂંધડલાં ફૂંડોશું, પીશું ને પાશું;

મટુકી ભરી લઈશું જળને માટ,

યમુનાઘાટ, ત્હાં મળશું.

ઘેરી ઘેરી મોરલીમાં સાગરના શબ્દ વાળે;

લખળે બ્રહ્મલેખ મહારે લલાટ,

યમુનાઘાટ, ત્હાં મળશું.

આવળે-આવળે યમુનાઘાટ, ત્હાં મળશું;

આવળે-આવળે, હૃદયો લાવળે, ત્હાં ચરાવળે,

રસયમુનાને ઘાટ, ત્હાં મળશું.

૬ : બતાવો-બતાવો કોઈ

દેવનાં તો દ્વાર હો ! બતાવો-બતાવો કોઈ;
 મૂલ્યાંને તો બાર હો ! બતાવો-બતાવો કોઈ;
 બતાવો-બતાવો કોઈ.

હતી દિનની પ્રભા, સન્ધ્યા પડી તહેમાં;
 ઉડી સન્ધ્યા ય, આ મધરાતનાં વન હો !

જગતની મેઘલી ભરી ગગનભરમાં;
 ડૂબ્યા ભયોતિ એવનના, એ જગાવો કો.

જગાવો-જગાવો કોઈ;
 જગાવો-જગાવો કોઈ;

મૂલ્યાંને તો બાર હો ! બતાવો-બતાવો કોઈ;
 દેવનાં તો દ્વાર હો ! બતાવો-બતાવો કોઈ.

૭ : બાર ઉઘાડે

પ્રભો ! પાય લાગું, ત્હારાં બાર ઉઘાડે.

બાર ઉઘાડે, ત્હારાં બાર ઉઘાડે;

બાર ઉઘાડે:

પ્રભો ! પાય લાગું, ત્હારાં બાર ઉઘાડે.

પાલવ હાળું, પ્રાણુ ઓવાઈ;

ગેબથી પધારી ત્હારાં બાર ઉઘાડે:

પ્રભો ! પાય લાગું, ત્હારાં બાર ઉઘાડે.

દિવસો દોહલ વીતિયા, મુખજંખવતા માસ;

વરસો વીત્યાં વિતઠનાં: આશા થાય નિરાશ.

બાર ઉઘાડે:

પ્રભો ! પાય લાગું, ત્હારાં બાર ઉઘાડે. .

૮ : આવો, આવો પૂજન કાજ

ૐ

આવો, આવો પૂજન કાજ, આવો, આવો !

ભક્ત ! જ્ઞાની ! યોગી ! તપસ્વી !

પૂજન કાજ આવો, આવો !

ગાઓ, ગાઓ મહિમાગીત, ગાઓ, ગાઓ !

ઋષિ ! કવિ ! રૂઢા ! પદ્મભર !

મહિમાગીત ગાઓ, ગાઓ !

ગાઓ, ગાઓ !

સચ્ચિદાનન્દ ! સચ્ચિદાનન્દ ! ઓમ્ સચ્ચિદાનન્દ !

આવો, આવો પૂજન કાજ, આવો, આવો !

૨

પુષ્ટિ, હૃદય, તિમિર, તાપ; રૂઢ, સુકમ, પુષ્પ, પાપ;

રસ-ભાવ-સૌન્દર્ય કેરી વિવેકદષ્ટિઓ:

જહચેતનની જીવન્ત અસ્તિત્વવાણુ

એ જ ભાષે, એ જ ઉચ્ચારે જીવનશબ્દ:

પ્રભો ! તું છે; પરબ્રહ્મ ! તું છે.

પૃથ્વીપટની વનરાણ; ંયોમતટની તેજરાણ;

પુષ્પ, પત્રો, સૂર્ય, ચન્દ્ર, ને ંયોમગંગા:

વિશ્વકુળની સકળ વિરાટવાણુ

એ જ ભાષે, એ જ ઉચ્ચારે તેજસ્યશબ્દ:

બ્રહ્માંડ બ્રહ્મનું પરમ મન્દિર છે.

• ભક્તિ, ધ્યાન, પૂજન, યોગ; સમાધિના ચેતનતરંગ;
 સન્ત જનના અમીમધુર જીવનપરાગ;
 ગહનતાની ગહન આનન્દવાણી
 એ જ ભાષે, એ જ ઉચ્ચારે ગહન શબ્દે:
 સચ્ચિદાનન્દ ! સચ્ચિદાનન્દ ! જોમ્ સચ્ચિદાનન્દ !
 આવો, આવો પૂજન કાજ, આવો, આવો !

૩

પંચેન્દ્રિયની પંચજ્યોત અખંડ આરતી;
 ક્ષણ ક્ષણ, દિવસ દિવસ; ઋતુ ઋતુ, જીવન જીવન;
 કર્મયોગનાં નૈવેદ્ય, જ્ઞાનયોગના મુપહીપ;
 ધ્યાનયોગના પૂર્ણજ્યોત દર્શન ને સાક્ષાત્કાર;
 એ જ ભક્તિ, એ જ પૂજા, એ જ મહિમાગાન;
 એ જ પુણ્ય, એ જ સાધુત્વ, એ જ મહા સંન્યાસ;
 એ જ જાવનો મન્ત્ર, એ જ જાવનું શાસ્ત્ર;
 એ જ તપ, એ જ યોગ, એ જ આયુષ્યવેદ;
 એ જ પ્રદર્શનું પ્રદક્ષિણમર્પણ.
 માંડો, માંડો એહ જીવનયજ્ઞ,
 સન્તન ! એહ જીવનમોક્ષ.
 સચ્ચિદાનન્દ ! સચ્ચિદાનન્દ ! જોમ્ સચ્ચિદાનન્દ !
 આવો, આવો પૂજન કાજ, આવો, આવો !

૯ : પ્રણમૂલ્યાં નરનાર

ભજન કરી દ્યો રે !

ભજન કરી દ્યો રે !

અહો ! પ્રણમૂલ્યાં નરનાર !

અહો ! ભવજલનાં તરનાર !

ભજન કરી દ્યો રે !—

સભર ભરી દ્યો રે !

સભર ભરી દ્યો રે !

- કંઈ પ્રણમૂલ્યાં ચંસાર.

અહો ! ભવજલનાં તરનાર !

ભજન કરી દ્યો રે !—

દિવસ ઉગે, બપોર તપે, ને
 . સત ન થંભે લગીર;
 પળ પળ દાણુ દાણુ બાય વહી,
 ભ્યમ નદીઓ ફેરાં નીરઃ
 ભજન કરી દ્યો રે !

ઉંઘમાં પોઢયાં, ને સ્વપ્નાં લાઘ્યાં,
 દીઠ સ્વપ્નાંમાં ફકીર;
 ભગીને ભેચું તો આપણ
 . સહુ આત્માના અમીરઃ
 ભજન કરી દ્યો રે !

સરોવરિયા ચકી સાગર મ્હોટો,
 ને સાગરથી વડું ંયોમ;
 ંયોમ સકળ ભરીને પર, વિલસે
 પરમ પ્રદાની લોભઃ
 ભજન કરી દ્યો રે !

૧૦ : હરિનાં દર્શન

卐

મ્હારાં નયણાંની આજસ રે, ન નિરખ્યા હરિને જરી;
એક મટકું ન માંડયું રે, ન ઠરિયાં ઝાંખી કરી.

ગ્રોહમોહના અગ્નિ રે તપે, ત્હેમાં તપ થયાં;
નથી દેવનાં દર્શન રે કીધાં, ત્હેમાં રક્ત રહ્યાં.

પ્રભુ સઘળે વિરાજે રે, સજનમાં સભર ભયાં;
નથી અણુ ધણુ ખાલી રે, ચરાચરમાં ઉભયાં.

નાથ જગનના જેવા રે, સદા મ્હેને છાઈ રહે;
નાથ વાયુની ચેઠે રે સદા મુજ ઉરમાં વહે.

જરા ઉઘટે આંખડલી રે, તો સન્મુખ તેહ તદા;
પ્રહા પ્રહાંડઅળગા રે ઘડી એ ન થાય કદા.

પણ પૃથ્વીનાં પડળો રે, શી ગમ તહેને ચેતનની ?
જીવે સો વર્ષ ધૂવડ રે, ન ગમ તહો ચે કંઈ દિનની.

સ્વામી સાગર સરિખા રે, નજરમાં ન માય કદી;
જીભ ચાકીને વિરમે રે, 'વિરાટ' 'વિરાટ' વદી.

પેલાં દિવ્ય લોચનિયાં રે પ્રભુ ! કચ્છારે ઉઘડશે ?
આવાં ઘોર અન્ધારાં રે પ્રભુ ! કચ્છારે ઉતરશે ?

નાથ ! એટલી અરજ રે, ઉપાડો જડપૂડદા;
નેનાં ! નિરખો જીડે રે, હરિવર હરસે સદા.

આંખ ! આળસ છાંડો રે, ઠરો એક ઝાંખી કરી;
એક મટકું તો માંડો રે, હૃદય બરી નિરખો હરિ.

૧૧ : હરિ ! આવોને

૧. આ વસન્ત ખીલે શતપાંખડી, હરિ ! આવોને;
આ સુષ્ટિએ ધરિયા સોહાગ; હવે તો હરિ ! આવોને.
આ વિશ્વ વટે છે વધામણી, હરિ ! આવોને;
આવી વાંચો અમારાં સૌભાગ્ય; હવે તો હરિ ! આવોને.
૨. આ ચન્દ્રવો ઠરે ચન્દની, હરિ ! આવોને;
વેચી તારલિયાનાં ફૂલ; હવે તો હરિ ! આવોને.
પ્રભુ ! પાયરણાં દઈશ પ્રેમનાં, હરિ ! આવોને;
હિલ વારી ઠરીશ સહુ દૂલ; હવે તો હરિ ! આવોને.
૩. આ જળમાં ઉઘટે પોયણાં, હરિ ! આવોને;
એવા ઉઘટે હેયાના લાવ; હવે તો હરિ ! આવોને.
આ માથે મથંકનો મણિ તપે, હરિ ! આવોને;
એવા આવો, જીવનમણિ માવ ! હવે તો હરિ ! આવોને.
૪. આ ચન્દની ભરી છે તળાવડી, હરિ ! આવોને;
ફૂલડિયે ખાંધી પાજ; હવે તો હરિ ! આવોને.
આ આસોપાલવને છાંયડે હરિ ! આવોને;
મનમહેરામણ મહારાજ ! હવે તો હરિ ! આવોને.
૫. મહારે સૂની આયુધ્યની ચેરીઓ, હરિ ! આવોને;
મહારે સૂની સૌ જીવનની વાટ; હવે તો હરિ ! આવોને.
મહારા કાળજ કેરી કુંજમાં હરિ ! આવોને;
મહારા આતમસરોવર ઘાટ હવે તો હરિ ! આવોને.

૧૨ : પ્રેમનો સંચાર

(બંગાળીમાંથી ભાષાન્તર)

ઠગ્હારે થશે હવે પ્રેમનો સંચાર ?
થઈશું પૂર્ણઠામ, બોલશું હરિનામ,
નયને વહેતાં હર્ષઅશ્રુધાર ?
ઠગ્હારે થશે હવે પ્રેમનો સંચાર ?

ધ્રુવ

ઠગ્હારે થાશે અમ શુદ્ધ પ્રાણમન ?
ઠગ્હારે બાશું હવે સ્નેહવૃન્દાવન ?
સંસારબન્ધન બનશે વિમોચન ?
જ્ઞાનાંજને ફિટશે લોચનઅન્ધાર ?
ઠગ્હારે થશે હવે પ્રેમનો સંચાર ?

કરશે પારસમણિ કયાહરે સ્પર્શન ?
લોહમયી દેહ યહ રહેશે કાંચન !
હરિમય વિચરું કરીશું દર્શન ?

લોટીશું ભક્તિને પન્થે અનિવાર ?
કંહારે યશે હવે પ્રેમનો સંચાર ?

હાય ! કંહારે જાશે અમ ધરમકરમ ?
કંહારે જાશે જાતિકુલના ભરમ ?
કંહારે જાશે ભવભાવના શરમ ?
ખરિહરી અભિમાન લોકાચાર ?
કંહારે યશે હવે પ્રેમનો સંચાર ?

ચોળી સર્વે અંગે ભક્તચરણપૂલિ,
સ્કન્ધે સદા ધરી વૈરાગ્યની જોળી,
પીશું પ્રેમવારી બન્ને કરો લેળી
અંજલિ અંજલિ પ્રેમયમુનાપાર:
કંહારે યશે હવે પ્રેમનો સંચાર ?

પ્રેમમસ્ત યહ હસીશું-રડીશું,
સચ્ચિદાનન્દને સાગર તરીશું;
મસ્ત બની મદત સર્વને કરીશું:
હરિપદે નિત્ય વિહરશું વિહાર;
કંહારે યશે હવે પ્રેમનો સંચાર ?

૧૩ : પ્રેમનો પદારથ

પ્રેમનો પદારથ પારખો, રે પરખન્દા સન્તો !
કામનાનાં કૌવચ ઝાળખો, રે પરખન્દા સન્તો !

આ શુક ઉગ્યો, ને શુરુ ઉગ્યો,
તહો ય અજવાળાં આલે ન થાય;
પણ ચન્દ્ર ઉગ્યે સોળપાંખડી
પેલાં અન્ધારાં રાતનાં ધોવાય
રે પરખન્દા સન્તો !

કામનાનાં કૌવચ ઝાળખો, રે પરખન્દા સન્તો !
પ્રેમનો હીરલો પારખો, રે પરખન્દા સન્તો !

૧૪ : સિન્ધુનીરે

(જગાળીમાંથી સાષાંતર)

સચ્ચિદાનન્દસિન્ધુનીરે પ્રેમાનન્દની લહરીઃ
મહાભાવ રસલીલા શી માધુરી ! વારી ! વારી !
સચ્ચિદાનન્દસિન્ધુનીરે. ધ્રુવ

વિવિધ વિહાસ રસપ્રસંગ, દેવા અલિનવ સાવતરંગ !
હૂબે છે, ઉઠે છે, ઠરે છે રંગ નવીન નવીન રૂપ ધરી !
સચ્ચિદાનન્દસિન્ધુનીરે.

મહાલોકે સમુદાય એકાકાર થઈ રહ્યા;
દેશ દાળ વિવિધતા લેહાલેહ દૂર થયો;
સચ્ચિદાનન્દસિન્ધુનીરે.

હવે આનન્દે માતા થઈ,
એ બાહુ ઉછાળી,
બોલો રે મન ! હરિ હરિઃ
સચ્ચિદાનન્દસિન્ધુનીરે.

૧૫ : પ્રેમાનન્દજ્યોત

પ્રેમાનન્દજ્યોત જાગી આજ પ્રેમમન્દિરે;
પુણ્યનાં પ્રારબ્ધ નેને દેવના હીવા કરે:
પ્રેમાનન્દજ્યોત જાગી આજ પ્રેમમન્દિરે.

શુભના સન્દેશ વાચા, આબ્યા પ્રેમજોગીરાયા;
અમૃતની ભરતી ફિલની ઉર્મિઉર્મિએ તરે:
પ્રેમાનન્દજ્યોત જાગી આજ પ્રેમમન્દિરે.

ગેળગેળમાંથી શુન્ને પડઘા આ પ્રેમકુંજે;
પ્રેમદેવની ધૂમે છે આરતી ઉરે ઉરે:
પ્રેમાનન્દજ્યોત જાગી આજ પ્રેમમન્દિરે.

૧૬ : પ્રેમકુંજની ઘટાઓ

અહો ! જગતઝાળમાં તપ્યાં તપસ્વીઓ !
આત્મછાંયડીને ચોષતા સુમુહુઓ !

પ્રેમકુંજની ઘટાઓ છે સોહામણી,
રસની વાડીની વસન્ત છે રણિયામણી.

મંહી પ્રેમ કેરા ભભ્ય જગતપ્રાણ છે,
મંહી સનાતન તીર્થ ને કલ્યાણ છે.

રમણભોમ શી વિશાળ છે અગાસીઓ,
ત્યાં પધારજો, રસપન્થનાં પ્રવાસીઓ !

પરમ પ્રેમનાં પૂબરી હો તે આવજો !
હૃદયઝાળમાં પૂબપો ભરી લાવજો !

૧૭ : પ્રેમને હિંડાલે

જગત જૂલે રસઝોલે:
અદ્ભુત કે પ્રેમને હિંડાલે, હિંડાલે, હિંડાલે:
જૂલે રસઝોલે.

ભરતી અનન્ત ડાલે,
પ્રહ્લાંડા ઘોંઝે છાળે;
પરપ્રહ્લા કેરે ખાળે:

ઉરે-ઉરે કેાકિલા કેા બાલે, ઠલ્લોલે, નિલોલે:
જૂલે રસઝોલે.

અદ્ભુત કેા પ્રેમને હિંડાલે, હિંડાલે, હિંડાલે:
જૂલે રસઝોલે..

૧૮ : અહો પ્રેમજ્યોતિ !

અહો પ્રેમજ્યોતિ ! પરમ પ્રેમજ્યોતિ !

મહાવિશ્વ તુજ આરતી વધાવે;

ચાર રવિચન્દ્રની કાન્તને ઝંખવે

. તુજ શિખા એવી જગ આવે.

ધ્રુવ

આત્મનાં કિરણ જગદાત્મનાં કિરણ શું

આયુષરની મૂલ્યે ગ્રન્થી;

જ્યોત શું જ્યોત ભળી હોમ ઉઘોત,

એ જોળખે પ્રેમનાં પન્થી:

અહો પ્રેમજ્યોતિ ! પરમ પ્રેમજ્યોતિ !

હૃદયને ધામ, ને નયનને જોખ,

ને ગગનની અગાસીને જોળે,

મકેળ રસસાર સંસારસિંહાસને

હોલતા દીપ અગી દોળે:

અહો પ્રેમજ્યોતિ ! પરમ પ્રેમજ્યોતિ !

૧૯ : જયતિ જય જય, પ્રભો !

- ૧, જયતિ જય-જય, પ્રભો ! જયતિ જય-જય, પ્રભો !
જયતિ જય-જય, જગજ્જયોતિ !
જય, વિભો ! જય, પ્રભો ! સતત જય-જય, પ્રભો !
પરમ જય-જય, પરમ ઘોતિ !
પ્રભો ! જયતિ જય-જય, પ્રભો !
- ૨, રજનીને રજનીપતિ, દિવસને દિનમણિ,
તેજના ઓઘથી વધાવે;
દિશદિશે ઝળહળે દેવ ! તુજે હીવડા,
તહારી જયજયોત ઝળકાવે:
પ્રભો ! જયતિ જય-જય, પ્રભો !
- ૩, પવન પરિમલ વહે અતુલ ' જય ' શબ્દના,
પંખીગણ મધુર શુંભરે;
ગગનને પાટ આ ગહન લેહાવલિ
અમર જયમન્ત્ર ઉચ્ચારે:
પ્રભો ! જયતિ જય-જય, પ્રભો !
- ૪, સુજનના અણુઅણુ કેરી કિરણાવલિ
રમતી ને ધૂમતી રસછાળે;
સહુ દિશાકાળ-ધતિહાસ-શબ્દાવલિ
' જય, પ્રભો ! ' ' જય પ્રભો ! ' બોલે:
પ્રભો ! જયતિ જય-જય, પ્રભો !

૨૦ : બ્રહ્માંડ કહે છે કે બ્રહ્મ છે

અહો ! ધન્ય-ધન્ય હો !

બ્રહ્માંડ કહે છે કે બ્રહ્મ છે;

અહો ! ધન્ય-ધન્ય ! હો !

હુનિયા કહે છે કે દેવ છે.

વડાં પાથર્યાં આલનાં પત્ર ઠાળાં,

લખી તેજના શબ્દથી મન્ત્રમાળા;

દિશાકાળદોરે ગૂંચ્યા સૌ ખગોળે;

મહાશન્ય બ્રહ્માંડનો બ્રહ્મ બોલે.

અહો ! ધન્ય-ધન્ય હો !

બ્રહ્માંડ કહે છે કે બ્રહ્મ છે.

૨૧ : પરમ ધન

પરમ ધન પ્રભુનાં લેજે, લોક !

• રૂપુ ધન, ધન સોનું,
 હો અબધૂત ! હીરા મોતી ઝવેર,
 હો અબધૂત ! હીરા મોતી ઝવેર;
 • સત્તા ધન, ધન જોખનઃચળ સહુ;
 • અચળ બ્રહ્મની લહેર;
 પરમ ધન પ્રભુનાં લેજે, લોક !

નહીં સૂરજ, નહીં ચન્દ્ર,
 હો અબધૂત ! નહીં વીજળચમકાર,
 હો અબધૂત ! નહીં વીજળચમકાર;
 અગમનિગમની યે પાર, અપાર એ
 બ્રહ્મ તણા ભંડાર;
 પરમ ધન પ્રભુનાં લેજે, લોક !

ફર થકી પણ ફર,
 હો અબધૂત ! પ્રાણ થકી પણ પાસ,
 હો અબધૂત ! પ્રાણ થકી પણ પાસ;
 • હો તપે કે આયમતાં યે
 એ ધન છે અવિનાશઃ
 પરમ ધન પ્રભુનાં લેજે, લોક !

૨૨ : સ્તુતિનું અષ્ટક

પ્રભો ! અન્તર્યામી ! જીવન જીવના ! દીનશરણ !
પિતા ! માતા ! બન્ધુ ! અનુપમ સખા ! હિતકરણ
પ્રભા, કીર્તિ, કાન્તિ, ધન, વિભવ, સર્વસ્વ જનના !
નમું છું, વન્દું છું, વિમળમુખ સ્વામી જગતના !

• સહુ અહભુતોમાં તુજ સ્વરૂપ અહભુત નિરખું,
મહાભયોતિ જેવું નયન શશિ ને સૂર્ય સરખું;
દિશાની શુદ્ધાઓ, પૃથિવિ, ઉડું આકાશ ભરતો,
પ્રભો ! તે સોધી ચે પર પરમ તું દ્વર ઉડતો.

પ્રભો ! તું આદિ છે, શુચિ પુરુષ પુરાણ તું જ છે,
તું સૃષ્ટિ ધારે છે, સૃજનપ્રલયે નાથ ! તું જ છે;

• અમારા ધર્મોનો અહરનિશ ગોપાલ તું જ છે,
અપાપી-પાપીનું શિવસદન કલ્યાણ તું જ છે.

• પિતા છે એકાકી જડ સંકળ ને ચેતન તણો,
ગુરુ છે, મોટો છે, જનકુળ તણો પૂજ્ય તું ધણો;
ત્રણે લોકે, દેવા ! નથી તુજ સમો અન્ય, ન થશે,
વિભુરાયા ! તુંથી અધિક પછી તો કોણ જ હશે ?

• વસે પ્રજ્ઞાંડામાં, અમ ઉર વિશે વાસ વસતો,
તું આઘેમાં આઘે, પણ સમીપમાં નિત્ય હસતો;
નમું આત્મા ઢાળી, નમન લળતી દેહ નમળે,
નમું કોટી વારે, વળી પ્રભુ ! નમસ્કાર જ હળે.

• અસત્યો માંડીયી પ્રભુ ! પરમ સત્યે તું લઈ જા,
જાહ અન્ધારેથી પ્રભુ ! પરમ તેજે તું લઈ જા;
મહામૃત્યુમાંથી અમૃત સમીપે નાથ ! લઈ જા,
તું હીણો હું છું, તો તુજ દરસનાં દાન દઈ જા.

પિતા ! પેલો આઘે જગત વીંટતો સાગર રહે,
અને વેગે પાણી સકલ નદનાં તે ગમ વહે;
• વહો એવી નિત્યે અમ જીવનની સર્વ ઝરણી
દયાના, પુણ્યોના તુજ પ્રભુ ! મહાસાગર લણી.

• થતું જે કાયાથી, ઘડીક ઘડી વાણીથી ઉચરે,
કૃતિ ઇન્દ્રિયોની, મુજ મન વિશે, ભાવ જ સ્મરે,
રવભાવે, છુદ્ધિથી, શુભ અશુભ જે કાંઈક કરે,
સમાદષ્ટે ભેળે, તુજ ચરણમાં નાથજી ! ધરે.

૨૩ : જય ત્રિભુવનેશ્વરી !

જય ત્રિભુવનેશ્વરી !

જય લોકલોકની વિધાત્રી ! જય મહેશ્વરી ! ધ્રુવ.

જય સદ્બુદ્ધિ ! સ્મૃતિ ! ધૃતિ ! જય પુણ્યપ્રેરણા !

જય ત્રિગુણાત્મનિ માયા ! જય જગત્પ્રદેશના !

જય મહાશક્તિ ! દુર્ગે ! જય વિશ્વચેતના !

જય ત્રિભુવનેશ્વરી !

જય આશાપૂરિ ! સદ્બ્રહ્મકાશિનિ ! પૂર્ણકલા હો !

જય જીવનશ્રી ! સુન્દરતા ! સ્વર્ગમુખા હો !

જય પ્રજ્ઞાલીલા ! પ્રજ્ઞાછાયા ! પ્રજ્ઞાપ્રભા હો !

જય ત્રિભુવનેશ્વરી !

જય શ્રદ્ધે ! જયજ્વજ્જધારી વિશ્વવિજયિની !

જય ધાત્રી વિભુ વિરાટની ! જય સર્વપાવની !

જય જગજ્જનની અભે ! જય પ્રજ્ઞાસ્વામિની !

જય ત્રિભુવનેશ્વરી !

૨૪ : મન્દિર ઘો

ૐ

મન્દિર ઘો, દેવ ! મન્દિર ઘો .

અવનીમાં મન્દિર મોંઘાં, હો દેવ ! મન્દિર ઘો;
ખાપ ઠેરાં પારણાં સોંઘાં, હો દેવ ! મન્દિર ઘો.

ઉંધ્યાના અરુણકદામા, હો દેવ ! મન્દિર ઘો;
જગતના થાકના વિસામા, હો દેવ મન્દિર ઘો.

વાગ્યાના વૃણુને રૂઆવા, હો દેવ ! મન્દિર ઘો;
વિષની ઉતારખ્યાલી પાવા, હો દેવ ! મન્દિર ઘો.

સ્નેહીની શેરીએ ઉભાં, હો દેવ ! મન્દિર ઘો;
સિક્ષા ન દીધ અને દ્રશ્યાં, હો દેવ મન્દિર ઘો.

અમૃતરસથી ભીંજેલાં હો દેવ ! મન્દિર ઘો;
સૌન્દર્યકૂલડે સજેલાં હો દેવ ! મન્દિર ઘો.

આત્માની ઊંડી અભિલાષા, હો દેવ ! મન્દિર ઘો;
અણપૂરી એક પૂરો આશા, હો દેવ ! મન્દિર ઘો.

પુણ્યનાં પુષ્પ શી દેહનાં હો દેવ ! મન્દિર ઘો;
સાત્ત્વિક નિર્મળ રનેહનાં હો દેવ ! મન્દિર ઘો.

આશ્વમશે ને અમે જાશું, હો દેવ ! મન્દિર ઘો;
નાથને નેહ ઠચ્ઠારે નહાશું ? હો દેવ ! મન્દિર ઘો.

હુનિયામાં દેવ એક દીકા, હો દેવ ! મન્દિર ઘો;
હુનિયાના દેવ મહારે મીકા, હો દેવ ! મન્દિર ઘો.

અવનીનાં મન્દિર મોંઘાં, હો દેવ ! મન્દિર ઘો;
પ્રભુજીનાં મન્દિરો સોઘાં, હો દેવ ! મન્દિર ઘો.

માનવી-માનવીને હૃદયે, હો દેવ ! મન્દિર ઘો;
દેહી છતાં ચ દેવ થઈએ, હો દેવ ! મન્દિર ઘો.

રૂપ : અન્તરમાં અજવાળાં

૨૪૬

મ્હારે અન્તરમાં અજવાળાં, મંહિ મ્હાલે સીતારામ.

જગતને જોતું, જોઈ અંજતું,

એ નયને નહિ નિરખાય

સીતારામ !

મ્હારે અન્તરમાં અજવાળાં !

મોતીની માળામાં મનડું લોવાણું

એ પ્રાણે નહિ પરખાય

સીતારામ !

મ્હારે અન્તરમાં અજવાળાં !

હૈયાં ઉઘાડે હરિના સન્તોને કારણે

એ આતમથી ઝોળખાય

સીતારામ !

મ્હારે અન્તરમાં અજવાળાં !

મ્હારે અન્તરમાં અજવાળાં, મંહિ મ્હાલે સીતારામ.

卐

૨૬ : સાયના સીપાર્થ

સાયના સીપાર્થ,
 અમે સાયના સીપાર્થ,
 સાચ અમારી તરવારે;
 ને સાયની ખાંધી સવાઈઃ
 અમે સાયના સીપાર્થ.

સાચ અમારા લહલહેયા,
 તે લહલહે સાચલહલહ;
 મુણો, અમારાં ષ્યૂગલ વાગે,
 સાયની હાઠ છવાઈઃ
 અમે સાયના સીપાર્થ

જૂઓ, અમારી ધળ ફરફરે,
 સાયની લહલહે વાઈઃ
 તમે સાચનું લરકર સધળે,
 આવો તહેમે ચ, ભાઈ!
 અમે સાયના સીપાર્થ.

૨૭ : હુઃખસુખ

ૐ

હુઃખસુખ આવે રે તે રહેજો !
માણનાં ચરણકમળમાં રહેજો !

હુઃખસુખ આવે રે તે રહેજો !

સુખડાં તરતાં રે રૂડાં છે,
હુઃખડાં પાછળ રે ભેડાં છે;
માણના ભેડારૂડા સન્દેશ

હુઃખસુખ આવે રે તે રહેજો !

સુખડાંની શોભા રે સુલભ છે,
હુઃખડાંના હેતુ રે ગહન છે;
માણના ગહનસુલભ આદેશ

હુઃખસુખ આવે રે તે રહેજો !

મા ! તુજ પ્રેમળ રે રચના છે,
મા ! તુજ સદૃશ્ય રે ઘટના છે;
મા ! તુજ સદૃશ્યપ્રેમળ નિવેશ

હુઃખસુખ આવે રે તે રહેથું;

મા ! તુજ ચરણકમળમાં રહેથું;

હુઃખસુખ આવે તે, મા ! રહેથું.

૨૮ : મીરાં ને મહારાણા

૧. ‘જાવ’ કહેશે તો અમે જાશું, મહારાણા !
 પગલાં પશ્ચિમ મંડી માંડશું;
 મેવાડથી જ ઝોળખાશું, મહારાણા !
 ‘જાવ’ કહેશે તો અમે જાશું.
૨. આથમણે અવનીના છેડા, મહારાણા !
 આથમણે રવિશશી આથમે;
 આથમણે જઈ આગમીશું, મહારાણા !
 ‘જાવ’ કહેશે તો અમે જાશું.
૩. ક્ષત્રિયચક્ર ચહું દિશમાં, મહારાણા !
 આરાવણીના વચ્ચે ઓટલા;
 શીશોદિયા-ચિંહ ગાળે, મહારાણા !
 ગાળે ને ગજવે રાજસ્થાને.
૪. દેવળ દેવળ દીવા, મહારાણા !
 ગગને તારલિયા ને ચન્દ્રમા;
 આછા-અદકાં એ ઉજિયારાં, મહારાણા !
 સૂરજ ઉગ્યે દિન ઉગ્યે.
૫. એકલટો ને અલખેલો, મહારાણા !
 ગિરિ માથે ગઢ છ ચિતોડનો;
 એકલડાં એમ ઉભીશું, મહારાણા !
 મેવાડની કીર્તિ કેરી દીવડી.

૨૬ : આવો-આવો, ધર્મ સોહાગીના સંઘ !

આવો, આવો, ધર્મસોહાગીના સંઘ ! હરિના હોષ ખોરતા રે લોલ;
આવો, કહું ધર્મકુમારની ધન્ય સનાતન વારતા રે લોલ.

સખિ ! પેલાં નીલવાદળિયાં આલ અનન્તને ઉચ્ચરે રે લોલ;
સખિ ! એને હૈયે રહ્યી હિમવાન અગમ્યની વાતો કરે રે લોલ.

સખિ ! ત્યાં અગમનિગમના ઓઘ સમી નદીઓ વહે રે લોલ;
સખિ ! ત્યાં જ્ઞાનકુટીરની માંદા ઋષિ-તપસી રહે રે લોલ.

સખિ ! રચે ઘેરગંભીર મહાવંન માયાવી ભૂલભૂલામણી રે લોલ;
સખિ ! ત્યાં ઘાટે ઘાટે તીર્થ, તપોવન તપની ધૂણી રે લોલ.

સખિ ! ત્યાં શ્રુતિસ્મૃતિનો મહાશબ્દ સમીરમાં ગાજતો રે લોલ;
સખિ ! એવો અમુલ્ય ઉત્તરાણંડ હોયો પ્રજ્ઞવાડી સમો રે લોલ.

સખિ ! એ પ્રજ્ઞવાડીને ચોઠ કૂલ્યાં પ્રજ્ઞકૂલડાં રે લોલ;
સખિ ! એના પાવન પ્રજ્ઞપરાગ ધરતી ભરીને ઉડ્યા રે લોલ.

સખિ ! ત્યાં પ્રગટ્યા ધર્મકુમાર પાંખડીએ પુણ્યની રે લોલ;
સખિ ! એની સ્ફુરતી ધર્મસુવાસ કે ધર્મરણ્યની રે લોલ.

સખિ ! કરી તીરથતીરથના ઘાટ, તીર્થોદક ઝીલતા રે લોલ,
સખિ ! આવી વસિયા પ્રજ્ઞકુમાર સાગરની સીમમાં રે લોલ.

સખિ ! જ્યાં ઘોરમતી ધમધોર છે જળની ઝાડીઓ રે લોલ;

સખિ ! જ્યાં આથમના રવિદેવે છે પગથી પાડીઓ રે લોલ

સખિ ! જ્યાં વમતા જાદવરાય જગતસોહામણ રે લોલ,

સખિ ! જ્યાં પરચાસ સદીની વાતો વહે નિધિધોણ રે લોલ

સખિ ! હંતો ઉત્તરાખંડનો એક છે મઠ જ્ઞાન વૈરાગ્યનો રે લોલ,

સખિ ! ત્યાં વસિયા ધર્મકુમાર, મુગટ ધરી ધર્મનો રે લોલ.

સખિ ! જેમ પૂર્વથી જઈ પશ્ચિમ પ્રભાકર હજે પ્રભા રે લોલ,

સખિ ! એમ સરથૂનીર ગુજરાતે વહાવી વણી ઉભા રે લોલ.

સખિ ! એના પ્રેમભક્તિના જળે સરોવર છલી વળ્યાં રે લોલ;

સખિ ! મહિ મતસંગીના સઘ છે નહાઈ થાય નિર્મળા રે લોલ.

સખિ ! ધન્ય, ધન્ય એ પ્રહ્લકુમાર, કે પ્રહ્લારસિયાં કીધા રે લોલ,

સખિ ! ધન્ય ધન્ય એ ધર્મકુમાર, ધરણીને ધર્મ દીધા રે લોલ.

૩૦ : ધર્મ અનેક છે રે

૨૧

ધર્મ અનેક છે રે, શાસ્ત્ર અનેક છે રે,
સહુનો હરિવર છે એ એક;
દેશ અનેક છે રે, લોક અનેક છે રે,
સહુનો હરિવર છે એ એક.

પૂર્વ પ્રણમો, પશ્ચિમ પ્રણમો,
પ્રણમો સ્થવાર—સામ;

મન્દિર કે મસ્જિદમાં પ્રણમોઃ
'સહુ એને જ પ્રણામ.

દેવો અનેક છે રે, સહુમાં વહતો વાયુ એક;
આણ અનેક છે રે, સહુને ભરતો સૂરજ એક;
એ સહુ અનેકમાં એ એક.'

૨૨

૩૧ : બ્રહ્મચારી

બ્રહ્મચારી રે હો ! બ્રહ્મચારી,
અમે બ્રહ્માંડનાથના બ્રહ્મચારી;
અમે નિરવધિ બ્રહ્માના બ્રહ્મચારી.

૨

બ્રહ્મચારી રે હો ! બ્રહ્મચારી,
અમે આયુધ્યના આનન્દ બ્રહ્મચારી;
અમે રજનીમાં ચન્દ્રદેવ બ્રહ્મચારી;
અમે જગના જયન્તરાજ બ્રહ્મચારી;
અમે ન્હાનડિયા નટવર બ્રહ્મચારી;
અમે શંકરના શિષ્ય સમા બ્રહ્મચારી;
અમે મ્હોરન્તા આંખલા બ્રહ્મચારી.

૩

બ્રહ્મચારી રે હો ! બ્રહ્મચારી,
અમે બ્રહ્માની કુંવરીના બ્રહ્મચારી;
અમે વિશ્વની વીણાના બ્રહ્મચારી;
અમે સમસ્ત જ્ઞાનના બ્રહ્મચારી;
અમે હરિવરના ચેલા બ્રહ્મચારી;

અમે ભાવિને પૂજનાર પ્રહાર્યારી;
અમે પૃથ્વીમાં પરવરતા પ્રહાર્યારી.

૪

પ્રહાર્યારી રે હો ! પ્રહાર્યારી,
અમે ભરતગોત્રના પ્રહાર્યારી;
અમે આર્યોના પોતરા પ્રહાર્યારી;
અમે હવકુશના વીરા પ્રહાર્યારી;
અમે જને-વને ઝૂઝનાર પ્રહાર્યારી;
અમે ઋષિઓનાં સન્તાન પ્રહાર્યારી;
અમે આત્માના યોજનાર પ્રહાર્યારી;
અમે વેદોના વારસ પ્રહાર્યારી.

૫

પ્રહાર્યારી રે હો ! પ્રહાર્યારી,
અમે માતૃપિતૃદેવના પ્રહાર્યારી;
અમે અતિથિઆચાર્યના પ્રહાર્યારી;
અમે સત્યના ત્રતિયા પ્રહાર્યારી;
અમે ધર્મના તીર્થના પ્રહાર્યારી;
અમે પરમ પન્થના પ્રહાર્યારી;
અમે યોગના યાત્રાળુ પ્રહાર્યારી;
અમે અનાહત નાદના પ્રહાર્યારી;
અમે બાળુડા તપસ્વી પ્રહાર્યારી;
અમે દેવના દેવત્વના પ્રહાર્યારી;
અમે અજમ્ય દેશના પ્રહાર્યારી.

૬

બ્રહ્મચારી રે હો ! બ્રહ્મચારી;
 અમે બ્રહ્મત્વ ઠેરા બ્રહ્મચારી;
 અમે જનતાના બ્રાહ્મણ બ્રહ્મચારી;
 અમે વનવન ઠલ્લોલતા બ્રહ્મચારી;
 અમે પ્રભુના પનોતા બ્રહ્મચારી;
 અમે સંસારી સાધુ બ્રહ્મચારી;
 અમે જગના જોગન્દર બ્રહ્મચારી;
 અમે અલખના અવધૂત બ્રહ્મચારી.

૭

બ્રહ્મચારી રે હો ! બ્રહ્મચારી;
 અમે ભણતા-ભણાવતા બ્રહ્મચારી;
 અમે લોકસેવાના બ્રહ્મચારી;
 અમે પુણ્યજીવનના બ્રહ્મચારી;
 અમે પ્રારબ્ધ ઘડનાર બ્રહ્મચારી;
 અમે ઇતિહાસ જોડનાર બ્રહ્મચારી;
 મહાકાળના ઘાટના બ્રહ્મચારી.

૮

બ્રહ્મચારી રે હો ! બ્રહ્મચારી;
 અમે બ્રહ્માંડદેવના બ્રહ્મચારી;
 અમે આનન્દબ્રહ્મના બ્રહ્મચારી.

૩૨ : જગતના ભાસ

૫૫૭

નેને, નેને, જગતના આભાસ, જન સહુ ! નેને રે,
ઊડો ભાળી અનન્ત ઉન્નત આંસુડાં હોળે રે.

કાળાં વાદળ ઉલટે અથાગ ભર્યા અન્ધકારે રે,
તહો યે અનુષમ તેજસોહાગ દિશાઓ પ્રસારે રે.

સૂની શોકની માઝમ રાત ઘેરી ઉતરશે રે,
મંહી અન્દ્રની અમૃતભાત ઝીણી ઝગમગશે રે.

અયિ ! દુઃખ તણી મહારેલ કિતિજ ફરી વળશે રે,
ફર ફર કિતિજને મહેલ સુખડાં સુહવશે રે.

નેને, નેને વિધિના આ ફન્દ, અલોકિક નેને રે,
ઊડો ભાળી અખંડ આનન્દ આંસુડાં હોળે રે.

૩૩ અનુભવમાળા

અનુભવમાળા લખુ, કે ન લખુ, તહો ચે શુ ?

ગહન સ્ત્રયો સુખદુખ બની આવે
વિતરલપો જુ, કે ન જુ, તહો ચે શુ ?

મહાત્મવો અશિથિલ ચૂધાઈ બેઠા
હવે આખો ભર, કે ન ભર, તહો ચે શુ ?

દુષાઅશુ પ્રિયના મન્યા હતા તે :
દરજી ગીતો ગુ, કે ન ગુ, તહો ચે શુ ?

હંતા બહાલા અણુમોલ, વિખેરાયા
ભુવન નાજે મનુ કે ન મનુ તહો ચે શુ ?

અનુભવગાનો લખુ, કે ન લખુ, તહો ચે શુ ?

. ૩૪ : ધર્મશયના પાર્ષદને વિદાય

卐

આવળે, ધર્મપુરીના પાટવી રે !
આવળે, બ્રહ્મલોકના મહેમાન બે !
આવળે, પાવન કરળે આંગણું રે !
આવળે લઈ પ્રભુજીના નિશાન બે !

આવળે ને રોપળે ધ્વજ અમ આંગણે રે.

નથી કાંઈ પૂછયું, નથી કાંઈ પૂછવું રે,
નથી કાંઈ પારખવા પયલામ બે !
કાગળિયા લાંબા મહારાજના રે !
લખિયા મંહી બ્રહ્મક્ષર 'રામ' બે !

પ્રભુજીએ સંભાર્યા અમ સ્નેહીને રે.

જગત ઉતારી દીધ કદે દેવને રે,
 સાચવતે એ પ્રાણવિગમ ને !
 ભોંતે દાનસમય અમ આખડી રે,
 નથી અપશુકન, ઘડી અભિગમ ને !
 ત્યો, ને કુળે જતન અધિકડું રે

દાળા ધૂમશે ઘન ડહિ આલમા રે,
 બગતી વીજ કરશે અમકાર ને !
 ગિરિવં શા ભેગી પણુ ડાલશે રે,
 ઉઘડશે પાતાળનુ દાર ને !
 એવી પ પની પગથી ઉગારશે રે !

એક પાખે લખ્યા ઉચા ઉડવા રે,
 એક પાખે દીધ ધર્મનો હાર ને,
 એક કરમા ધયો અમૃતદીવડો રે,
 મુદ્રા મહી જગના ઉદ્ધાર ને
 અદભુત દર્શનથી હરી આખડી રે

એક મીટમા પૃથ્વીનુ વિરામણુ રે,
 એક મીટમા ઉઘડવા સ્વર્ગ ને !
 વદન ભરી ગેળી એક હાસણુ રે,
 મૂર્તિમા ધર્મસાયના ભર્ગ ને !
 મગજ દર્શનથી મનડું ઠયું રે

નથી સતકાર્યા નથી સેવા કરી રે,
 આપ્યુ એક નમન પદ માહી ને !

કહેલો નમન વળી મહારાજને રે,
દેને દેવકુળોને સાંઈ ને !

વીનવળે, વગટે નવ વીસરે રે.
ખાંધી ખાંધી દિશાઓ સરી જતી રે,
પન્થ અજવાળે શશિચરભાણુ ને !
ઢાળે તેજ અનુપ કંઈ તારલા રે,
ત્હાંધી કરને મધુર પ્રયાણુ ને !

મધુરા પન્થ પ્રભુ દરબારના રે.
એક દિન પ્રભુજી આણું વાળશે રે,
છાશે અમ પર પુણ્યની છાંય ને !
વીર હો ! ત્હારે પૂજવા આવશું રે
પ્રેમળ દેવોમાં પ્રભુરાય ને !

સંચરશું ત્હારે સંગાથમાં રે.
આવળે, મ્હોટા ઘરના મ્હોડવી રે !
આવળે અમુલખ ભોઈ સંભોગ ને !
આવળે, આદર છે અમ આંગણે રે,
આવળે, મનભર કરશું યોગ ને !

રાજકાગળ લઇ અવધે આવળે રે.

૩૫ : હૈયાનાં હેત ને દુનિયાના દંશ

હૈયાનાં હેત બહેતી વાંસળી વાગી !
વાંસળી વાગી,
ને મહારી છાતી હો ! જાગી:
દુનિયાના દંશ દેતી વાંસળી વાગી.

એનો ઘેરો દુહીકાર,
મહારા ઉરનો આધાર,
મહારો ઊઠે-ઊઠે જાણે જીવનલલકાર:
દુનિયાના દંશ દેતી વાંસળી વાગી.
વાંસળી વાગી,
ને મહારી છાતી હો ! જાગી:
હૈયાનાં હેત બહેતી વાંસળી વાગી.

૩૬ : હો મુનિવર ! જાગજો રે

હો મુનિવર ! જાગજો રે, કે ઝંખે જગ જોગીની જમાત;
કે વાટ જોતી ઉભી રે કે મીટડી માંડી માનવજાત.

અખોલ કાંઈ ઉચ્ચરે રે, નિઃશબ્દતા પડધા પડે બ્રહ્માંડ;
ત્રિકાળ આજ પૂછતો રે કે શાં શાં માંડયાં જગકલ્યાણ ?

નૃલોક ઉલો નહોતરે રે, કે નહોતરે સ્વર્ગ થકી સુરવૃન્દ;
હે ! પૃથ્વિના તીર્થમાં રે કે પુણ્યથાળીનો મળ્યો મહાસંઘ.

મુણો એ અખોલડા રે, દિશાઓ પૂછે દિશાને વાત;
મુનિવર ! જાગજો રે, કે ઝંખે જગ જોગીની જમાત.

• ૩૭ : આ જગની ઝાળો

૨૨૬

આ જગની ઝાળો

શમવે, ઘેર ઝાંડાં છે અમૃતમેહુલા ?

હેમાના અગ્નિ ઠારે, અમૃત વરસે સંસારે;

જૂલ ઝરતા આરે આરે

ઘેર સુન્તો દોહાલા.

આ - જગની ઝાળો

શમવે, એ ઝાંડાં - છે અમૃતમેહુલા ?

૨૨૭

૩૮ : મળને જતીસતી રે કોઈ

મળને જતીસતી રે કોઈ સાહેબને, દરબાર;
મળને જતીસતી રે કોઈ— (પ્રાચીન)

ધીગાં, ધોરી, ભારખમા,
સદ્દર્મ તણા શણગાર;

પુણ્યપાપના પરખન્દા
કોઈ બદ્ધજ્યો ધૂમનાર:

મળને જતીસતી રે કોઈ માલિકને દરબાર.

આંખડલી બનલેમાં રૂમતી,
ઉછળે ઉડના પૂર;

સત્ સિત્ આનન્દે ખેલન્દા,
ધર્મધુરન્ધર ચર:

મળને જતીસતી રે કોઈ, અહાલેકને, દરબાર.

૩૯ : જોગીડો

૫

જોગીડો આવે છે ઘેર;
પધરાવું આંગણે કઈં પેર ?

જોગીડો આવે છે ઘેર.

હાસ્યથી વધાવું, એને હેતથી ઓવારું હું;
ખાંપણેથી પડે ઉરસેર;

જોગીડો આવે છે ઘેર.

આજ અલખેલો મહારા પ્રાણનો પરણેલો;
કાલે વિલેગ કરોં વેર;

જોગીડો આવે છે ઘેર.

વઢને આનન્દ, અંગોઅંગમાં આનન્દ એને;
રૂપ તો આનન્દની લહેર;

જોગીડો આવે છે ઘેર;

જોગણનો પ્રીતમ ને જોગણનો વીર એહ;
હુલ્લાસું આલી ! હેર હેર;

જોગીડો આવે છે ઘેર.

જોગીડો આવે છે ઘેર;
પધરાવું પ્રાણમાં કઈં પેર ?

જોગીડો આવે છે ઘેર.

૪૦ : ભોગી તણા જયકાર

અહો ! ભોગી તણા જયકાર
બધું પ્રસાંઠ ભરે;

હરિના દવજને ધરનાર
જગે જયયાત્રા કરે.

યુદ્ધ હત્યો રણસ્યંભ હત્યો જેહ,
લોઠ હત્યો જેણે કોપને હત્યો;

* લક્ષ્મી હત્યો જેણે લોભ હત્યો,
* કંઈ દુઃખ હત્યો જેણે શોકને હત્યો;

ધન્ન હત્યો જેણે યજ્ઞ હત્યો,
અંહી મોક્ષ હત્યો જેણે આનન્દ હત્યો;

વિશ્વ હત્યો જેણે કામ હત્યો,
અને પ્રજ્ઞ હત્યો જેણે આતમ હત્યો.

હરિના દવજને ધરનાર,
જગે જયયાત્રા કરે;

અહો ! ભોગી તણા જયકાર,
બધું પ્રસાંઠ ભરે.

૪૧ : યોગીનો ઐશ્વર્યો

હો-ઓ ! દુઃખનો દિર્ઘાસો એક યોગીનો અશ્વર્યો;
હો-ઓ ! પ્રારબ્ધનો પાસો એક યોગીનો અશ્વર્યો.

જે કાન્ત છે કેસરીનો સુવર્ણ;
સંસારનો જેહ હિરણ્યવર્ણ;
જે વિશ્વસોહવંતું સુન્દર સૂર્યતેજ;
યોગી જનનો સહસ્રભગ તે પ્રેમવર્ણો જ લેખ.

હો-ઓ ! સંસારની શાન્તિ એક યોગીનો અશ્વર્યો;
હો-ઓ ! આત્માની કાન્તિ એક યોગીનો અશ્વર્યો.

૪૨ : જગના જોગીઓ હો !

૨૨

જગના જોગીઓ હો !

પુણ્યપરમાર્થીઓ હો !

કરજો હૈયાના હિમવાન.

ચન્દ્ર સૂરજ ને મેઘ મલપતા વરસે અમૃતધાર,
દેવ ! વરસે અમૃતધાર;

અખેપાત્રઅંજલિએ ઝીલી એ

સન્ત ! વરસો ધરાને પગથારઃ
કરજો હૈયાના હિમવાન.

પરમ સૌમ્ય સન્દેશા ઉતરે, સુણજો શ્રવણચતુર,
દેવ ! સુણજો શ્રવણચતુર;

આત્માનાં સરોવર ઠાલવી વહજો

સન્ત ! પુણ્યની નદીઓનાં પૂરઃ
કરજો હૈયાના હિમવાન. .

૨૩

૪૩ : મુજરો

મુજરો માનજો, મહારાજ !
 અમ ઘર આવજો, મહારાજ !
 તલપે ફિલ ને જલપે છવ,
 જો નગર પધારજો, મહારાજ !
 મુજરો માનજો, મહારાજ !

પ્રેમનગરના પુરાતન ઘાટે,
 પ્રીતમપ્રિયની સનાતન વાટે,
 રંઠ કુટીર અમ છે તે
 સદ્ગુણી મુહાવજો, મહારાજ !
 અમ ઘર આવજો, મહારાજ !

૪૪ : અયિ અખતરે ઇલાહી !

❦

અયિ અખતરે ઇલાહી !

અહ જલ્લયે ઇલાહત !

વરસી પ્રકાશ ત્હારા

વરસાવ દિલની શાદત.

રંગે રૂપે રસીલું

જગ પાપની ગુફા છે;

અમ પાપની ગુફાઓ

તુજ પુણ્યથી સફા છે.

સરિતા સરોવરોમા

નીર મેહુલો ઉછાળે;

ત્યમ જ્યોત ત્હારી ઉરના

અન્ધારને ઉગાળે.

❦

૪૫ : વનનાં આમન્ત્રણ

વનનાં આમન્ત્રણ આપ્યાં, બહાલમણ !

પુરને મહેલ શી ઉણપો હશે ?

લીલમલીલી એ કુંજો ઘેરાય, ત્યાં

એવી વિરાટની વિભૂતિ શી વસે ?

વનનાં આમન્ત્રણ વિ.

વનમાં કોયલડી ટહુકે, બહાલમણ !

પુરમાંની મેના તો પીંજરે પડી;

વનમાં કો કોકિલા ગાજે ગગન ભરી,

પુરમાં પટશણીઓ રમણે ચઢી :

વનનાં આમન્ત્રણ વિ.

વન માંહિ કેસરીની કેસર, બહાલમણ !

પુરમાં કિરીટીનાં કિરણો સ્ફુરે;

• વનમાં વૈરાગ્ય ને વિલાસ છે સોહામણ,

પુરમાં સુવર્ણનાં સ્વપ્નાં ઉરે:

વનનાં આમન્ત્રણ વિ.

• વનમાં સરોવર ઘેરાં, બહાલમણ !
 પુરના તો કુંડ કાંઈ છાછરછલ્યા;
 • વનમાં શકુન્તલા, ને વનમાંહિ રાધિકા,
 પુરમાં તો કુબળનાં કામણુ, લલા !
 વનનાં આમન્ત્રણુ વિ.

• વન દેરા આંખલા મહોયાં, બહાલમણ !
 પુરમાં કટોરાધાર કુંડાં ઉભાં;
 • વનમાં જોગી જહાંગીરી માણુ, નાથ !
 પુરમાં ગરીબોનાં દિલડાં ફૂલ્યાં;
 વનનાં આમન્ત્રણુ વિ.

વનમાં તપોવને તપસી, બહાલમણ !
 પુરમાં વણિકે કાંઈ વણુજે ખીલ્યા;
 વનમાં તો વિશ્વનો વિહારી વિહારે, ને
 પુરમાં મનુષ્યની ઝળકે કલા;
 વનનાં આમન્ત્રણુ વિ.

વનનાં આમન્ત્રણુ આભ્યાં, બહાલમણ !
 પુરનાં ચે પુરુષપાપ ઓછા નથી;
 વનની મદૂલીમાં સીતા ને રામણ,
 રમણું ત્હાં વનની કથાઓ કથી:
 ચાલો, વનવનની કથાઓ કથી:
 વનનાં આમન્ત્રણુ વિ,

૪૬ : હો યોગીન્દ્ર !

ૐ

અહો ! ફર ફર ફરના ફરવેશ ! હો યોગીન્દ્ર !
આપો દેવના ચે દેવના સન્દેશ, હો યોગીન્દ્ર !

અહો ! દુઃખિયાંને એક દેવબોલ, હો યોગીન્દ્ર !
આપો માનવીને એક બ્રહ્મકોલ, હો યોગીન્દ્ર !

અહો ! અધૂરાં પૂરાય એવી આશ, હો યોગીન્દ્ર !
આપો અન્ધારા ઉભળે એ ઉભાસ, હો યોગીન્દ્ર !

અહો ! સદન સદન પુણ્યના મુવાસ, હો યોગીન્દ્ર !
• આપો પ્રાણ પ્રાણ પ્રભુલના વાસ, હો યોગીન્દ્ર !

卐

૪૭ : જોગીઓની ગુફાઓ

ગુફાઓ જોગીઓ કેરીઃ
ખાલે ખાલી ઘેરી ઘેરીઃ
યુગના યુગને હેરી હેરીઃ

ગુફાઓ જોગીઓ કેરી.

ઘેરી ગુફાઓ ગલીફ શું ખાલેઃ
કાલ હસે, પછુ મર્મ ન ખાલેઃ
અનહદ ખાલી એની અનેરીઃ
ગુફાઓ જોગીઓ કેરી.

૪૮ : ભગે જગતમાં ભોગીરાજ એક

ભગે જગતમાં ભોગીરાજ એક;
કાળી અન્ધારી રાત છવાઈ રહી;
ભગે જગતમાં, ભોગીરાજ એક.

• દુઃખનો ભોગી કોઈ, દિલનો ભોગી કોઈ;
આતમનો શોગી ભોગીરાજ એક;
કાળી અન્ધારી રાત છવાઈ રહી વિ.

દુનિયાનો ભોગી કોઈ, દેવનો ભોગી કોઈ;
પ્રેમનો ભોગી ભોગીરાજ એક;
કાળી અન્ધારી રાત છવાઈ રહી વિ.

૪૯ : યમદમ યોગીની શતાબ્દિ

(ક. દ. ડા. ની. ૧૦૧ મી જન્મજયન્તી)

જેગી ! ત્હારાં જીવનનાં સો-સો વર્ષો વીત્યાં હો જી,
જેગી ! એ તો અલખની અંજલિનાં પૂર;
જેગી ! ત્હારા જન્મક્ષર આજે જગતે જોળખ્યા હો જી,
જેગી ! એનાં અપૂરાં હો પૂરિયાં નૂર;

જેગી ! ત્હારાં જીવનનાં વિ.

જેગી ! તું તો અમરાપુરીથી ઉતર્યો આંગણે હો જી,
જેગી ! ત્હારે અમરોનાં આગદ્યાં જોળખાણ;
જેગી ! હો-તો આગમ આ યુગનાં લાખિયાં હો જી,
જેગી ! એનાં આજે એ આવતા એધાણ;

જેગી ! ત્હારાં જીવનનાં વિ.

ભોગી ! લેવી કૂલડાંની ફેરમ ફેરે બાગમાં હો અ,
 ભોગી ! લેવા શીતળ અન્દ્રના ઉભસ;
 ભોગી ! ત્હારા લવનની મીઠી મધુરી મંજરી હો અ,
 ભોગી ! રહેના આધુતા શીતળા મુવાસ;

ભોગી ! ત્હારાં લવનનાં વિ.

ભોગી ! લેવા ગિરિવર તો ગેળી ધ્યાનમાં હો અ,
 ભોગી ! લેવાં ભરિયાં ચરોવર નીર;
 ભોગી ! લેવા ગગનના સેજળ આગશે હો અ,
 ભોગી ! એવા ગરવા ને શુષ્કગંભીર;

ભોગી ! ત્હારાં લવનનાં વિ.

ભોગી ! ત્હારા અક્ષરદેહ અણુઆથમ્યા હો અ,
 ભોગી ! અંહી અવનીમાં અવધોનાં આપ;
 ભોગી ! તું તો બેઠો જ્ય અમૃતગોખમાં હો અ,
 ભોગી ! અંહી જગતમાં ત્રિવિધના વાપ;

ભોગી ! ત્હારાં લવનનાં વિ.

ભોગી ! બોલે મેના ને ટહુકે કોયલ મોરલા હો અ,
 ભોગી ! ત્હારો લીલો-સૂકો શુજરાત;
 ભોગી ! પ્રદમુર્તે ભડકિયા શા ઉજિયા હો અ,
 ભોગી ! જાગ્યા સન્તો, ને આથમી રાત;
 ભોગી ! આંચો અરુણ, ને પડિયાં પ્રભાત :

ભોગી ! ત્હારાં લવનનાં વિ.

૫૦ : હો શરમણુ ! આવળે અમ ઘેર

હો શરમણુ ! આવળે અમ ઘેર;

કહો, જગ ઉતરવાં કઈ ધેર ?

હો શરમણુ ! આવળે અમ ઘેર.

જગતને અન્ધારાંના ઘેર;

તિમિરનાં વન વીંછે ચોમેર;

એ કયમ તરવાં આતમલેર ?

હો શરમણુ ! આવળે અમ ઘેર.

રસ ને રૂપમાં વરસે ઝેર;

પાપ ને પુણ્યની વઢતી સેર;

એ કયમ ઓસરશે અન્ધેર ?

હો શરમણુ ! આવળે અમ ઘેર.

કહો, જગ ઉતરવાં કઈ ધેર ?

વહે કયમ પરમ પ્રકાશની લહેર !

હો શરમણુ ! આવળે અમ ઘેર.

૫૧ : ભેગીઓનાં બાળ

અમે ભેગીઓનાં બાળ !
 ગેરુ ધરીને ધરાવશું,
 પીને પાઈ દઈશું ઠાળઃ
 અમે ભેગીઓનાં બાળ.

ધ્રુવ

ઘોળ્યા ચાંદા ને ઘોળ્યા સૂર્યને,
 ઘોળ્યાં દિવસ ને રાત્ર;
 ઘોળી ઘોળી ને સોમ સારંગ્યો,
 છલકે એ અમ પાત્રઃ
 પાત્ર ધર્યું મુખ જગતનેઃ
 અમે ભેગીઓનાં બાળ !

• શોક ને મોહ સરી પડ્યા,
 • લાઘ્યાં સ્નેહ ને કલ્યાણ;
 જોળી ભરી ભરી લાવિયે,
 અમને આજવાની આણ;
 થાળ પૂરી જગ પાઠવ્યા;
 અમે જોગીઓનાં બાળ !

ગિરિ ગિરિના કણ સંઘર્ષા,
 મોંખ્યા મનુને સમાજ;
 ક્રોધએ રચ્યાં રક્ષણ દેહનાં,
 ક્રોધએ ગ્રાણ કેરો સાજ;
 ઉત્સવ જોધને આનન્દિયે;
 અમે જોગીઓનાં બાળ !

પર : અવતાર લયો !

આનન્દો, સજન ! આનન્દો,

હરિનો અવતાર લયો : આનન્દો !

સૂર્ય ઉગ્યો, પરભાત લયો, ને રજની વિખરઈ જાય;

જગત-જગતમાં જયોત જગે, એમ

જગત-જગતમાં જયોત જગે, એમ

દેહમાં દીવડિયા યાય:

હરિનો અવતાર લયો : આનન્દો !

ધૂપ જલે, પરિમળ મહેકી રહે, પૂજનકૂલ દોરાય;

પાપનાં હવિ સહુ જળી રે ગયાં, ભાઈ !

પાપનાં હવિ સહુ જળી રે ગયાં, ભાઈ !

પુણ્યના પરાગો પમરાય :

હરિનો અવતાર લયો : આનન્દો !

વસન્ત બેસે, મહેર ફૂટે, આવે ઉરના મહેમાન;

આત્માની વેદીએ ઉતર્યા અલેક એવા,

આત્માની વેદીએ ઉતર્યા અલેક એવા,

પ્રેમનાં ધરાવો પયપાન :

હરિનો અવતાર લયો : આનન્દો !

હૃદલાસો, હૃદય ! હૃદલાસો,

હરિનો અવતાર લયો !

૫૩ : અક્ષાનન્દધેલા

જંગલના નેગી

ઠહાલા ! અક્ષાનન્દધેલા :

જગના ગુરુઓ,

એ તો હરિજનના ચેલા :

ઠહાલા ! અક્ષાનન્દધેલા.

જંગલના નેગી ઠહાલા અક્ષાનન્દધેલા

પ્રુવ-

સંસરસાગર ભયો વિષઅમૃતે આ,

ખાન્યું સુરાસુરનું અન્યન નીરમાં, હા !

મોખાં પ્રચંડ ઉછળે ભવલોહ શાં, ને

ફૂળે જહાજ કંઈ, કેા તરી ઉતરે ત્યાં.

અમૃતના આંખા,
 એ તો નમણા નમેલા;
 વંખડાંને ઘોળી ઘોળી
 પીવામાં પહેલા:
 બહાલા ! પ્રહ્લાનન્દધેલા.
 જંગલના જોગી બહાલા ! પ્રહ્લાનન્દધેલા.
 •જોગી એ જ જોગી સાચા,
 કુદરતધાવેલા, કુદરતધાવેલા,
 કુદરતધાવેલા:
 બહાલા ! પ્રહ્લાનન્દધેલા.
 જંગલના જોગી બહાલા ! પ્રહ્લાનન્દધેલા.

૫૪ : કેટલે ?

કહોને, દેવ ! ફૂલડાં ફેરે તે વાય કેટલે ?
કહોને, દેવ ! હેયાં ઢળે તે જાય કેટલે ?

કહોને, દેવ ! રાતના અન્ધાર મઢયા કેટલે ?
કહોને, દેવ ! દિનના પ્રકાશ પડયા કેટલે ?

કહોને, દેવ ! દુનિયાના દુઃખભાર કેટલે ?
કહોને, દેવ ! માનવીનું મોક્ષદ્વાર કેટલે ?

કહોને, દેવ ! આંખડી ઉઘડે તે ઉઠે કેટલે ?
કહોને, દેવ ! ગરૂડો ઉડે તે ચૂડે કેટલે ?

૫૫ : ભેદના પ્રશ્ન

મહે તો કુકુમે લીધું મહાં આંગણું રે લોલઃ
કાઈ ભેદુ આવો તો ભેદને ભણું રે લોલ.

મહારી આંખે અમોઘ આંસુડાં વહે રે લોલઃ
વિધિ ભેદ-ભેદ કાં હસી રહે રે લોલ ?

આવો શાસ્ત્રી ! મદ્યોષા મહારી આંખડી રે લોલઃ
પ્રાણ વારી પૂજ્ય પદઆખડી રે લોલ.

મહાગિરિને ગહ્વર ધોધ ઉછળે રે લોલઃ
ત્હેના અઠળીત નીરચોર કા કળે રે લોલ ?

ત્હો ય ધોધ કેરે ધમક જગત ધમધમે રે લોલઃ
મહેને આંસુના એમ અનુકમ્ય ગમે રે લોલ.

કાઈ સ્નેહીના પાલવ લોચન લ્હવે રે લોલઃ
નીચે ઉછળે ઊરસ્નેહ, આત્મ એ જૂવે રે લોલ.

ગાન સહમણું ન, તહો ય ગાન વેદનાં રે લોલઃ
રુદન અરૂચે, રૂચે છે તહો ય વેદના રે લોલ.

ખાળ પજવે, હા ! તહો ય મહારા અંગનાં રે લોલઃ
આંખ રહતી, તે તહો ય પ્રાણઅંગના રે લોલ.

જાની ! સાધુ ! આવો તો કહું વાતડી રે લોલઃ
ઉભા રહો તો ઉઘાડું મહારી છાતડી રે લોલ.

કૃપનાથે પ્રદ્યાંડ ઝેલું કાં ક્રીધું રે લોલ ?
આંખ આવડી, ને જગ તો મહોડું બધું રે લોલ.

ગામપાદર બેસી કાં બોલે મોરલા રે લોલ ?
ચન્દ્રસૂરજ સન્તાડે વદન કાં લલા રે લોલ ?

મહાપ્રદ્યાંડ કહારે ધૂધટ બોલશે રે લોલ ?
કહારે સચરાચર પ્રદ્યાનીર ઠોલશે રે લોલ ?

આવો સન્તો ! તમ પગલે પાવન થયું રે લોલઃ
પ્રાણુશ્વન્તા પ્રશ્ન પદે ઠાલવું રે લોલ.

ખીલી વસન્ત, ડાળ લૂમખે લચી રે લોલઃ
હુંકો આંખો, ને લાંબી દણિ કાં રચી રે લોલ ?

વિશ્વ વીંટી આકાશની ઝાડી જૂકી રે લોલઃ
મધુ વનમાં, મીઠાશ જીલે શે મૂકી રે લોલ ?

ઢળે અઢળકે રસ મેઘ મહારેલમાં રે લોલઃ
સમી સ્હાંજે ભરે તે મહારી હેલમાં રે લોલઃ

મહારા ઉરથી ન હેલ તો મહોટી કશી રે લોલઃ
ભરે-ભરે તહો ય ખાલી હેલ, ભાગ્ય શી, રે લોલ.

છતાં શીળો અગ્નિની ઉપર ચાલવું રે લોલ:
ફૂલ ફૂલે, તો ઘડીનું એ ફાલવું રે લોલ.

તેજ આવે, તો અર્ધ દિવસ આથમે રે લોલ:
ભવન જાગે, તો અર્ધ નીન્દમાં શમે રે લોલ.

ગોરવરણું આખંડ ચાપ ઇન્દ્રનું રે લોલ:
જેવું-શેવું: સૌન્દર્ય એવું કાં બન્યું રે લોલ ?

લોક કહે છે, પ્રભુના મીઠા બોલડા રે લોલ:
એક લીધા શું મુજ શું અબોલડા રે લોલ ?

તેજ-અનધકાર મળી ગૂંથે હિનને રે લોલ:
હસવું-રડવું: એ ઉશય રથે ભવનને રે લોલ

મહેને એટલું-ઓ ! એટલું કહો કથી રે લોલ:
દીકું અદીકું હો સન્ત ! કાં થતું નથી રે લોલ ?

૫૬ : દૂર-દૂર, અનહદમાં

(ઇંગ્રિજીમાંથી લાપાન્તર)

- ૧, શાં દર્શન દોરે પરિચિત ક્ષેત્ર વીંધી ? હા !
જ્યાં ધરતીલીલા નીલ વાદળમાં બેઠે, ત્યાં:
કંઈ દૂર-દૂર, અનહદમાં.
- ૨, શા સ્વર મન ગમતા સ્વદેશની કુંજોમાં ?
મૃદુ મંજુલ ઘંટાગુંજન સાન્ધ્ય સમયનાં:
કંઈ દૂર-દૂર, અનહદમાં.
- ૩, શી અધુરમધુર જગકથની, ગહન સુખદુઃખો,
ભણકાર ભરે શા બાળવયે એ શબ્દો !
કંઈ દૂર-દૂર, અનહદમાં.
- ૪, શું રહસ્ય ભવનપ્રભાત તણાં જ પ્રગટતાં ?
કે મૃત્યુપારનાં ખરોડ લહરી લહરતાં ?
કંઈ દૂર-દૂર, અનહદમાં.
- ૫, દૂર-દૂર, ક્યાં દૂર ! અયિ ! શું જન્મબોધે પાછળથી ?
એ ઝાંખી ક્ષિતિજ, ધ્રુવોડસીમ આગળથી ?
કંઈ દૂર-દૂર, અનહદમાં.
- ૬, શો મોહમન્ત્ર એ શબ્દો ! શબ્દ ન કહે કે;
એ શમતા શબ્દ ! શું સંગીત સભવ કરે કે ?
કંઈ દૂર-દૂર, અનહદમાં.

૫૭ : ઘંટારવ

(દેવીસનના ઈન મેમોરિયમમાંના એક ખંડનું ભાષાન્તર)

તુજ ગુંજ ઘંટા ! ગુંજલે;
 ઝંકાર તુજ ઝંકારલે;
 આકાશમાં તોફાન, ધનના ભાર છે;
 વળી ધુમ્મસે ઘેરેલ તેજભાર છે;
 અયિ ! કાળના સાગર વિશે શમ્યું વર્ષ છાડી રાત્રિમાં,
 ઠંઈ ગુંજ, ઘંટા ! ગુંજ તુજ ગુંજાર એ વર્ષાન્તના.
 જઈ દૂર ગુંજ પુરાણને;
 નવલું કશું અંહી ગુંજલે;
 હિમપારથી અયિ ધન્ય ઘંટા ! ગુંજલે;
 વળી વર્ષ વીત્યું, વીતવા દે બ્યોમમાં,
 ગુંજ લેલે જ અસત્ય, ઘંટા ! ગુંજ સત્યની ગુંજના.

કરી વિશ્વને સૂનાં-સૂનાં આલ્યાં ગયાં,
 જે પ્રિય હૃદયમાં મન્દતા મૂકતાં ગયાં,
 એ મદન્તા લઈ ઉડજે, મંજલમયા !
 ધનવન્ત ને ધનહીનના કંકાસ શુંજ કહાડજે,
 મનુકેળમાં તુજ સાન્ત્વનાનાં શુંજનો શુંજારજે.

ફર શુંજ સંરચા મૃત્યુસુખ ઢળતી જતી;
 હુંડુચુદ્ધના હંકાર કાળજૂના વિધિ;
 ઉન્નત વિધાનો જીવનાના ગજવશે તુજ શુંજનો,
 વધુ વહી વર્તન મીઠડાં, ને પ્રેમનિર્મળ કાનુનો.

કંઈ પાપ, કંઈ વાંછા, હૃદયની વેદના,
 શ્રદ્ધાવિહોણા નિરુત્સાહો હાલના,
 ફર શુંજ જા કે કોતરેમાં કાળનાં;
 મુજ શોકધેરાં ગીત પણ ફર શુંજ, માનવકુંજમાં
 કે મહાભાવ વિશાળ વીણાધારના શુંજાર ગા.

જુટ્ટી મહત્તા જન્મ ને જાગીરની,
 રાષ્ટ્રીય કલંકો, વૈરબુદ્ધિ વીરની,
 વહી શુંજ, ઘંટા ! ઘોર માંહિ અધોરિણી:
 પણ સત્ય ને નીતિ વિશે નવરંગ સ્નેહ જગાડજે,
 જગલ્લેમના રસપ્રેમની લગની અખંડ લગાડજે.

જૂની ટાળ રીતિ રોગની, ઉદ્વેગની;
 અયિ ! ટાળ કાંચનકામના સંકોચતી;
 કર શાન્ત શુંજ સહસ્ર વર્ષો વિશ્વના સંગ્રામનાં,
 શુંજ જગાવ અશાન્ત તે શુંજાર સન્તત શાન્તિના.

અન્તર સદા વિકસાવને;

ઠરુછાલયા ઠર લાવને;

વડું વીરમંડલ ચૂર સ્વતન્ત્ર સુહાવને;

શુંજ જાણે આ દેશના અન્ધાર ઘેરી રાત્રિના,

શુંજાણે શુચિ રંગ તેજમુહાગ વિશ્વવિધાત્રીના.

અયિ ! શુંજ, ઘંટા ! શુંજ તુજ શુંજાર એ;

ઝંઝાર પ્રભુમન્દિરના ઝંઝારને;

મનુષ્યાળ મંગળ મંગળાથી જગાડને;

તુજ શુંજનો અહ ! શુંજ મંજુલલાવ ફેવપ્રભાતનાં,

ઘંટા ! અમારા ભુવનમાં સંગીત ગાળે લાતનાં.

૫૮ : આજની રાત રહો, હો રઘુવીર !

આજની રાત રહો, હો રઘુવીર !
 સૂર્યની સંગાથે સંચરજો.
 કાલે સૂર્યની સંગાથે સંચરજો,
 કાલે સૂર્યની સંગાથે સંચરજો :
 આજની રાત રહો, હો રઘુવીર !

નરનાથ ! અમારી એ આરત છે;
 વીર ! ઝીન્દગી એક ઝિયારત છે;
 ભલે; દુગથી જશે તહો ચે ઉરમાં હશે:
 કાલે સૂર્યની સંગાથે સંચરજો.

આજની રાત રહો, હો રઘુવીર !
 સૂર્યની સંગાથે સંચરજો:
 કાલે સૂર્યની સંગાથે સંચરજો.

૫૯ : આવશે એવાં કેા પ્રહાનાં તેજ

વનવનના અન્ધારા વામશે,

હો ! આવશે એવા કેા આલના તેજ,

હો ! સન્તલ ! એવા કેા દેવના તેજ.

જેવો વિશ્વ પ્રકાશી ંયોમ વિશ્વમે પ્રાપ્ત સમેનો ગ્વિ,

જેવો ગત્રિ સુહાવી ચન્દ્ર ચમકે પીયૂષનો ગાજવી,

ને જેવા કિરણો અનન્ન ધ્રુવના આવન્ત મિયોન્મિયે

એવા વર્ચસ્વ પ્રહાના ઉતરશે, અન્ધાર ઉઝળશે

જગજગના અન્ધારા વામશે,

હો ! આવશે એવા કેા દેવના તેજ,

ઉરઉરના અન્ધારા વામશે,

હો ! આવશે એવા કેા પ્રહાના તેજ,

હો ! સન્તલ ! એવા કેા પ્રહાના તેજ.

૬૦ : ઉગે છે પ્રભાત આજ

ઉગે છે પ્રભાત આજ ધીમે ધીમે;
 ઉગે છે ઉપાતું રાજ્ય ધીમે ધીમે;
 ઉગે છે પ્રભાત આજ ધીમે ધીમે.

રજનીની ચુંદડીના
 છેડાના હીરલા શા-
 દૂબે છે તારલા આજ ધીમે ધીમે;
 ઉગે છે પ્રભાત આજ ધીમે ધીમે.

પરમ પ્રકાશ ખીલે,
 અરુણનાં અંગ ખીલે;
 જાગે પ્રભુ, વિશ્વમાં આજ ધીમે ધીમે;
 જાગે પ્રભુ, જીવમાં આજ ધીમે ધીમે;
 ઉગે છે પ્રભાત આજ ધીમે ધીમે.

૬૧ : અહાલેક

પ્રભો ! તુજ દ્વારમાં ઉભી જગાંયો મહેં અહાલેક !
જગતના ચોકની વચ્ચે જગાંયો મહેં અહાલેક !

નથી લીધી પ્રભો ! દીક્ષા, નથી ઓઢી 'કંઈની;
નમી તુજ પાપ છું તહેવો જગાંયો મહેં અહાલેક !

કમંડળ માહફ ખાલી, ભર્યું તુજ અક્ષયપાત્ર;
દીડી ભંડારમાં સિદ્ધા, જગાંયો મહેં અહાલેક !

પટા ચેરી પડી નભની, ન મુજ નયનો લેદે;
અવણુ એ લેદશે ત્હારાં ? જગાંયો મહેં અહાલેક !

વિરાળે છે તું દિલદરિયાવ, અધિ અફળુત યજમાન !
અણું શુ તો અમીકરણુ દે, જગાંયો મહેં અહાલેક !

ઘડાવી પાવડી જગનાથ ! પ્રવૃત્તિ ફેરી;
 રહી તે પર જીવન ધપતાં જગાંયો રહે' અહાલોક !
 નહીં કાંઈ મળે તહો ચે મળ્યુ ફર્યાનનું દાન;
 મળી-સળગી મીઠે મીઠ, ને જગાંયો રહે' અહાલોક !
 છાંડી ઝોળી રહી અધૂરી, જરી તળ લીંબાય;
 જડ્યુ જીવનું જીવન રહાઈ, જગાંયો રહે' અહાલોક !
 જગતના ચોકની વચ્ચે જગાંયો રહે' અહાલોક !
 પ્રભો ! તુજ દ્વારમાં ઉભી જગાંયો રહે' અહાલોક !

૬૨ : માનવનાવ

卐

ભવ-ભવસાગરમાં ડોલે હો ! માનવનાવ.

ને ! પૂરે ધૂમે,

તોફાન ઝૂમે;

કાળના તરંગે હો ! કરે આવળવ,

માનવનાવ.

મહાસાગરમાં ડોલે હો ! માનવનાવ.

૬૩ : ધૂમકેતુનું ગીત

બ્રહ્માંડ બ્રહ્મે પાથર્થુ સુખકુંજ સમ ભાંડું,
ત્યાં એકલો ઉડું;
જન, જગત, સૂર્ય, સુહાગી જયોત્સ્ના; વિશ્વ બહુ રૂંડું,
પણ એકલો ઉડું.

ખીડયાં પ્રગટતાં પિચ્છ મહેં, પડથો પડથો 'અહાલોક,'
સુપ્ત્યું સાધુઓએ 'લેખ;'
હિમમાળ કેરા શિખરશિખરે શબ્દ એ ઢૂંડું :
હું એકલો ઉડું.

રસના ઉછળતા મોજ ! અયિ સૌન્દર્યના સિન્ધુ !
સુખ ખૂટિયાં ગિન્ડું;
વિધુબાળ ! મા છળતી મહને, પડથે રળે ફૂંડું,
હું એકલો ઉડું.

ગજો મહાનદ ખીણ સરી, નલ એ ઝીલે ઝમકાર,
લીમણ હળે જળધાર;
આધી શુક્રાઓ ભેગીની, મૂઠ મન્ત્ર ત્યાં છોડું,
ને એકલો ઉડું.

દીધું વિધિએ તે પીધું, લીધું રૂપ અળખૂત ઘોર,
તોડી જગતના તોર;
ભયભૂલણી જગલુલ છો ભાળે હવે, છૂડું:
હું એકલો ઉડું.

મૂંઝવે મનુજને એવી આ વનવન વહે એકાન્ત,
પશુખોલ પડિયા શાન્ત;
અયોગ કરી આનન્દના વાધા વિરલ એડું,
ને એકલો ઉડું.

સુન્દર ભલે સુષ્ટિ હળે મનમોહિની અભિરામ,
ન્યારા અમારાં ધામ;
એકાકી આલે ઉતરી, એકાકી ભમી, ખૂડું:
હું એકલો ઉડું.

૬૪ : કેસરિયા નેગી !

કેસરિયા નેગી ! સંયમમાં રૂહેને. (આચીન)

સાગર હો તો માઝામાં વહેને :

કેસરિયા નેગી ! સંયમમાં રૂહેને.

જળને તે ઘાટ હોય નિર્મળા દેહો ;

ધર્મને ઘાટ હોય નિર્મળા નેહો ;

કાળને જીવની કથની કહેને :

કેસરિયા નેગી ! સંયમમાં રૂહેને.

પુણ્યથી ઘોઈ ઘોઈ પગલીઓ ભરને ;

ધર્મથી ઘોઈ ઘોઈ કર્મ આવરને ;

સ્મરણોના ડંખ સાધુ ! રહેને :

કેસરિયા નેગી ! સંયમમાં રૂહેને.

દુષ : વસમી આ વનની વાટ

જોગીડા ! વસમી આ વનની વાટ.
વસમી-વસમી

વસમી આ વનની વાટઃ
જોગીડા ! વસમી આ વનની વાટ.
નથી વઠલા કે વિસામા વનમાં,
નથી નદીઓને ધાટઃ

જોગીડા ! વસમી આ વનની વાટ
આયમે દિન, પણ કદી ચે ન આયમે
અન્તર કેસ હિયાટઃ
જોગીડા ! વસમી આ વનની વાટ.

૬૬ : પૂછશે મા

પૂછશે મા, કેઈ પૂછશે મા,
મહારા હૈયાની વાતડી પૂછશે મા.

હિલના દરિયાય મંહી કાંઈ કાંઈ માતી:
ગોતી-ગોતીને તહેને ચૂંધશે મા:
મહારા હૈયાની વાતડી પૂછશે મા.

ટહુકે છે કોકિલા, પુકારે છે પપૈયો:
કારણોના કામીને સૂઝશે મા:
મહારા હૈયાની વાતડી પૂછશે મા.

આંસુનાં નીરના કે આશાના અક્ષરો
આછા-આછા તહો થ લૂછશે મા:
મહારા હૈયાની વાતડી પૂછશે મા.

જગના બેઢા ! એક આટલું સુણી જન્મે:
પ્રારબ્ધનાં પૂર સ્થામે જૂઝશે મા:
મહારા હૈયાની વાતડી પૂછશે મા.

૬૭ : જગની જાણવી

ધૂમે ધૂમે ને વેલી વહે,
 ને કાંઈ નહેતી અખંડ ને અનંત રે !
 જાણવી જગની ધૂમે રે !

પાણી લય્યા છે પુણ્યનાં,
 ને મંહી જીલે સુહાગ્રિયાં સન્ત રે !
 જાણવી જગની ધૂમે રે !

સગરકુમારને તારિયા,
 ને એમ તારશે માનવ જાત રે !
 જાણવી જગની ધૂમે રે !

પ્રહ્લાંડે શય્યા પ્રહ્લાનાં અમી,
 સાધા ! માણુજે મંહી દિનરાત રે !
 જાણવી જગની ૭ રે !

૬૮ : જન્માન્તરનો ભતરા

એક વેળ સૂરજે કિરણો ફેંક્યાં
ગગનનાં ઝુંડમાં રે લોલ;
ત્યારથી કિરણો-કિરણો માંડી
જગજુજની ભતરા રે લોલ.

પાંખડી-પાંખડીનો રસ ઝીલી
મધુપ ઉડે મ્હાલતો રે લોલ;
તારલે-તારલે મગલી પાડી
મવાસી વહે બ્રહ્માંડનો રે લોલ.

વાહળી-વાહળીને ગોખ બેસી
રમન્ત ચાર ચન્દ્રિકા રે લોલ;
એવો ચેલો જન્માન્તરનો ભેગી
ધૂમે છે લોકલોકમાં રે લોલ.

ભય છે ભુગભુગની ભત્રાએ
એ દેવ શો દિગન્તમાં રે લોલ;
માનવી પુણ્ય ને પાપની પાંખે
ઉડે છે અનન્તમાં રે લોલ.

૬૯ : જુગ જાગે

હાં રે જુગ જાગે, રે જુગ જાગે !
હાં રે નવવસન્ત ઢેરી વાંસલડી વાગે:
રે જુગ જાગે !

હાં રે ધયાં ધરતીએ વસન્તરંગ રૂઝલા;
હાં રે નયનનયને ઉઝ્યાં વસન્તફૂલડાં:
રે જુગ જાગે !

હાં રે આંબે-આંબે એ મંડરીઓ મહોરી;
હાં રે યુગવસન્ત ઢેરી ફારમો રહી ફારી:
રે જુગ જાગે !

હાં રે તેજઝારીઓ લઈ દેવદેવી આવે;
હાં રે સંજીવનની વસન્તિલ વધાવે:
રે જુગ જાગે !

હાં રે સૌ સોહાગિયાં વસન્ત સમાં ખીલને ।
હાં રે જગતલોક ! આ વસન્તજુગ ઝીલને ।
રે જુગ જાગે !

હાં રે જુગ જાગે, રે જુગ જાગે !

૭૦ : પુરનાં પરદેશી

卐

પુરનાં પરદેશી ! અમારે તીર્થે ચ આવળે;
ઓ આતમદેશી ! આત્માને તીર્થે ચ આવળે.

ગંગા નથી, રનેહગંગાનો ઘાટ આ
તહાએ પગલે સુહાવળે;
પુરના પરદેશી !

જોગીવેરાગીની સાથે સન્દેશડો
પુણ્યાણુ ! પુણ્યનો ઠહાવળે;

ઓ તીરથવાસી ! આત્માને તીર્થે ચ આવળે;
ઉરના જગવાસી ! અમારે તીર્થે ચ આવળે.

૭૨ : સાન્ધ્ય તેજ
(ઇચ્છેછમાયી ભાષાન્તર)

સન્ધ્યારંગ ઉઘડશે, તેને આવશે;
હો ! તેને આવશે;

વાદળી ઘડી ઢાકે તુજ વ્યોમ,
નથી-નથી એ રજનીનાં શેખર;
હો ! તેને આવશે.

સન્ધ્યારંગ ઉઘડશે, આનન્દો ધશે;
હો ! આનન્દો ધશે;

ધોતા જીવન, વરસતાં હર્ષ,
ઉગી વિરમે રમતીલાં વર્ષ-
હો ! આનન્દો ધશે.

સન્ધ્યા રંગ ઉઘડશે, મુક્તિ લાવશે,
હો ! મુક્તિ લાવશે:

માપ ઉભું દંધ ધુમ્મટ ઘેર,
તૂટશે, રણ શમશે જયભેર:
હો ! મુક્તિ લાવશે.

સન્ધ્યારંગ ઉઘડશે, મીઠડું લાગશે;
હો ! મીઠડું લાગશે:

બહાલાં કંઈક વિદેશ ગયેલ
વધાવશે તુજા ચરણ ચમેલ:
હો ! મીઠડું લાગશે.

સન્ધ્યારંગ ઉઘડશે, પ્રભુતા સુહાવશે;
હો ! પ્રભુતા સુહાવશે:

નયન પીશે દર્શન અભિરામ,
લેશે પછી ત્યાં પરમ વિરામ:
હો ! પ્રભુતા સુહાવશે.

૭૨ : વિદાય

હો સજનો ! લઈશું વનની વિદાય;

કે અતિથિ અનન્તઆંગણ જાય;

હો સજનો ! લઈશું વનની વિદાય.

કશે દિશ નહોતરે રે લોલ;

વહતા વાયુ કરે કલ્લોલ;

બીલને દિશદિશના એ યોલ;

હો સજનો ! લઈશું વનની વિદાય.

સહુને વન્દન હિ અમ આજ;

આશિષ દેને, સન્તસમાજ !

જઈશું આજગીને પાજ;

હો સજનો ! લઈશું વનની વિદાય.

૭૩ : દુનિયાં જોવી કીધી દૂર

દુનિયાં જોવી કીધી દૂર,
એં તે માંડયાં દર્શન હરિનાં.

જોઈ લીધ જગતના વાઘા વિવિધના;
આરોગી જગની અંગૂર:

એં તે માંડયાં દર્શન હરિનાં.

સૂર ! નૂર સ્થૂળના ગહુ જોયાં;
અન્તે ઉઘાડયાં છે ઉર:

એં તે માંડયાં દર્શન હરિનાં.

દુનિયાં જોવી કીધી દૂર,

એં તે માંડયાં દર્શન હરિનાં.

૭૪ : અનામી નામ તહારે

દૂડં છં કૂલડે કૂલડે અનામી નામ તહારે.
 અનામી નામ તહારે, અનામી નામ તહારે;
 લખ્યું આઠાશઅવનીમાં અનામી નામ તહારે;
 હો ! અનામી નામ તહારે,
 દૂડં છં કૂલડે કૂલડે અનામી નામ તહારે.
 જગતની બહુનવીને નીર અનામી નામ તહારે;
 શશીસુખડે, સૂરજહાથડે અનામી નામ તહારે;
 એ અનામી નામ તહારે;
 દૂડં છં કૂલડે કૂલડે અનામી નામ તહારે.
 કૂલોનાં ઢામળાં હેયે અનામી નામ તહારે;
 બિરિની વજૂલાલીમાં અનામી નામ તહારે;
 ગગનધુમ્મટની ઠોરે એ અનામી નામ તહારે.
 દૂડં છં કૂલડે કૂલડે અનામી નામ તહારે;

૭૫ : આ કમળોની કુંજમાં

૧૧૫

આ કમળોની કુંજમાં હું ભૂલી પડી.

ભૂલી પડી, રે હું ભૂલી પડી,

આ કમળોની કુંજમાં હું ભૂલી પડી.

વડલો જટા ઢાળી જળમાં ઢળ્યો શું ?

સંસારજાળીઓ શી જાળીઓ વડી :

આ કમળોની કુંજમાં હું ભૂલો પડી.

ઉડતો પરાગ જગ ભરતો મનોહર;

નજરે ન ઝાંખી એહ ભાગ્યની; ઘડી :

આ કમળોની કુંજમાં હું ભૂલી પડી.

ઉપર આભ, ને નીચે નીર પાયઝી;

સારા સનકારને શોધે આંખડી :

આ કમળોની કુંજમાં હું ભૂલી પડી.

શોધું છું આત્માની આરજૂ અનન્તમાં;

આયુધ્ય આયુ, આપો એહ જો ઘડી :

આ કમળોની કુંજમાં હું ભૂલી પડી.

૭૬ : મહારે જાવું પેલે પાર

હો ! મહારે જાવું પેલે પારઃ
હવે માછીડા ! હોયી હંકારઃ
મહારે જાવું પેલે પાર.

જમણે કઠિ મથુરા નગરી,
ઠાળે ગોકુળ ગામ;
આ આરે મહારી ઢેહ ઉલી છે,
ત્યાં છે આતમરામઃ
મહારે જાવું પેલે પાર.

આશનો સાગર જળજળ ભરિયો,
મંહી સૂરજ ને સોમ;
આ આરે છે ધરતીની લેખડ,
ત્યાં છે ચેતનભોમઃ
મહારે જાવું પેલે પાર.

હલકી હેલે આયુધ્ય ઉછળે,
જગના વાય સમીર;
આ આરે મહારી આશાની કુંભે,
ત્યાં છે ત્રેમમન્દિરઃ
મહારે જાવું પેલે પાર.

હવે માછીડા ! હોયી હંકાર,
મહારે જાવું પેલે પાર.

૭૭ : પગલાંમાં પાથર્યાં કહ્યાણુ

ૐ

સુલક્ષણા ! સાંચરો હો છ રે ! પગલાંમાં પાથર્યાં કહ્યાણુ.

૧, આ ભવની રજની ઉતરી, કાંઈ પ્રગટયું પ્રદક્ષિણાર;
મારગડે તેજ છાંટયા સવિતૃએ, વેદ ભણે પ્રદક્ષિણાર;
સુલક્ષણા ! સાંચરો.

૨, પાપ-મૃત્યુ-અધારમેઘલ નથી વતન નરહોઠ;
અમૃતવિભૂતિથી અવિચળ ઉજળો આત્મવતન પ્રદક્ષિણાર;
સુલક્ષણા ! સાંચરો.

૩, દેવકુળને વન્દન કહેજે, દેવસખીને સાંધ;
અમારી ચ દેવતિથિ પૂછીને પાઠવજે એ વધાધ;
સુલક્ષણા ! સાંચરો.

૪, અણબૂંસાતી રમરણપગલી પાડી લહે અમ ઘેર;
ભૂલકણા અમે ભૂલી ભૂલી મંહી ગણશું તમ ગુણસેર;
સુલક્ષણા ! સાંચરો.

૫, તેજલોઠ ને સત્ત્વલોઠ ને પુણ્યલોઠને ઘાટ
આત્મપાંખડીજો વીણતાં વિચરજે; ભદ્ર હો પ્રદક્ષિણાર;
સુલક્ષણા ! સાંચરો.

૬, જીવનનાં લખે કાવ્ય સહુ કો, પૂરા કીધા ત્હમે કાંડ;
 સુન્દરતા દીધ સંચી અંહી, હવે ભવ્ય લખલે બ્રહ્માંડ:
 સુલક્ષણા ! સાંચરો.

૭, વાયુ વાચે દેવપરિભળ, દિશાઓ પમરે આનન્દ;
 અનન્ત લહરે લહરી રહ્યો, ભવ, સાગર સચ્ચિદાનન્દ.
 સુલક્ષણા ! સાંચરો.

૮, ભવાલવથી પર, પરાત્પર, સુકૃતોના અક્ષરવાસ;
 ભવ; હરિવર હરિજન શું ત્હાં અખંડ રમે મહારાસ:
 સુલક્ષણા ! સાંચરો હો જી રે ! પગલાંમાં પાથર્યો કલ્યાણ.

૭૮ : ગિરિઓમાં મોર

છાંડ

જ્યોઃ જોલે-જોલે છે ગિરિઓમાં મોર,
 ટેલડ ટહુકો કરે;
 મ્હારે અન્તર ઉછળે અંકાર,
 જીવન જોલે ચડે.
 જયન્તઃ નથી જીવનનો જોલ, જ્યાં ! એ,
 નથી ટહુકો એ આત્મવ્રનો;
 નથી ઉરઝરણાં, એ ભ્રમરમણાં;
 એ ઘોર ધ્વનિ કંઈ વનવનનો.
 જ્યાં જોલે-જોલે શિખરોમાં દેવ,
 દેવીઓ હાસ્યે હસે;
 મ્હારા આયુષ્યનો અવશેષ
 શિખરે ને વગડે વસે.
 જયન્તઃ નથી જગતનો મન્ત્ર, જ્યાં ! એ,
 નથી ન્હોતર એ અમરોનું;
 નથી પ્રભુપ્રેરણા, એ સહુ ભ્રમણાં;
 એ ઇન્દ્રનાથ કંઈ અસુરોનું.
 જ્યાં જોલે-જોલે છે ગિરિઓમાં મોર,
 ટેલડ ટહુકો કરે;
 મ્હારે અન્તર ઉછળે અંકાર,
 જીવન જોલે ચડે.

૭૯ : પધારો ફૂલફૂલડે, અમરેશ !

બગીચો બેશ રચું દિલદેશ,
પધારો ફૂલફૂલડે, અમરેશ !

ચઢીને આંબલાની ડાળ, મંજરી આશી પહેલી,
ઠંઈ 'હુ' દેાકિલા ટહુકાર તુજ દીદારપેલી;
નદરસની આરજૂ તુજ રાજ ! દર્શન હમ છીપાવોઃ
પધારો પ્રેમપગલે, હુ' જનમજોગણ અઢેલી.

વસન્તની બહારો કંઈ બહાર,
ભરો અમ શુભસૂતા શુભઝાર.

બગીચો બેશ રચું દિલદેશ,
પધારો ફૂલફૂલડે, અમરેશ !

૮૦ : યુગ ઉછળે નયનનમાં

યુગ ઉછળે નયનનમાં,
હરિ ! ત્હારે યુગ ઉછળે નયનનમાં.

યુગ યુગાન્તર, વિશ્વેાની ભરતી,
વીજ વહે દગધનમાં:
હરિ ! ત્હારે યુગ ઉછળે નયનનમાં.

દિશદિશ પ્રાવતી પ્રાગટ પ્રગટે;
ત્યમ પ્રાવે ત્રિભુવન આ:
હરિ ! ત્હારે યુગ ઉછળે નયનનમાં.

યોગ યોગેશ્વર, કાળના કાળ એ
આજ દીઠા કુરુરણમાં:
હરિ ! ત્હારે યુગ ઉછળે નયનનમાં.

યુગ ઉછળે નયનનમાં,
હરિ ! ત્હારે યુગ ઉછળે નયનનમાં.

૮૧ : આવો, માણો રસિકવરની કુંળે

આવો, માણો રસિકવરની કુંળે, રસરાજના
ગગનદેશે અનન્તમાં ખેલે છે મજાચન્દ;
દિશાકાળના લોચનિયાંનીલે એ આનન્દઃ
ગગનદેશે અનન્તમાં ખેલે છે મજાચન્દ.

પરમ નિઃસીમને ઘાટ રાસ રચિયો સખે;
ભણે કિરણોને અંગ ચન્દ્ર કવિતા લખે !
હૈયા હૈયાને ઘાટે ગાળે એ પડછન્દઃ
ગગનદેશે અનન્તમાં ખેલે છે મજાચન્દ.

૮૨ : હો મજરાજ ! ત્હારી વાંસળીએ

હો મજરાજ ! ત્હારી વાંસળીએ
લખ્યું કંઈ કંઈ આંખડી-આંખડીએ,

મજરાજ ! ત્હારી વાંસળીએ.

લખ્યું હૃદયકમળની પાંખડીએ :

હો મજરાજ ! ત્હારી વાંસળીએ.

શ્રેમપરિમળ પૂંચી પરંમ કંઈ

નર્તનતાં ફૂલફૂલડિયે,

મજરાજ ! ત્હારી વાંસળીએ.

લખ્યું વનની વેલડવેલડીએ :

હો મજરાજ ! ત્હારી વાંસળીએ.

ઈન્દ્રરંગ ચીતરી રસમન્ત્રે

લખ્યા ધમતી રસવાદળીએ,

મજરાજ ! ત્હારી વાંસળીએ.

લખ્યું રાસરમણ રૂપપૂતળીએ :

હો મજરાજ ! ત્હારી વાંસળીએ.

હૈયાવેધણું હૃદયત્રચ્ચાઓ . . .
 અજળ સલૂણી લખી વીજળીએ;
 મજરાજ ! ત્હારી વાંસળીએ.
 લખ્યું કંઈ કંઈ તારલી—તારલીએ:
 હો મજરાજ ! ત્હારી વાંસળીએ.
 અભયવચન, હીધ જનકુળને . . .
 અમે, સાંભળ્યું એ તો ગોકુળિયે;
 મજરાજ ! ત્હારી વાંસળીએ.
 લખ્યું જગપાવન તુજ પાવલિયે,
 હો મજરાજ ! ત્હારી વાંસળીએ.
 હો મજરાજ ! ત્હારી વાંસળીએ:
 હો મજરાજ !

૮૩ : ગહન રંગો સનાતન

અજબ આ વિશ્વલીલાના ગહન રંગો સનાતન;
સરોવરપાથયાં જળ, એ અઢળ રંગો સનાતન:
અજબ આ વિશ્વલીલાના વિ.

ભૂખ્યાંધરવન્તી ધરતીના, તુપા ઠારન્ત ધનના,
જગતકેદયાણુના અદ્ભુત સકલ રંગો સનાતન:
અજબ આ વિશ્વલીલાના વિ.

વઠા વાતાવરણુના, કાળના, અશિસૂર્ય કેરા,
ફકીરીના, જહાંગિરિનાં વિરલ રંગો સનાતન:
અજબ આ વિશ્વલીલાના વિ.

દયાના, બંદગીના, દુઃખસુખના, સાધુતાના,
કવિતાના કૃવારાના પરમ રંગો સનાતન:
અજબ આ વિશ્વલીલાના વિ

મહાસાગર શું ભરિયુ આભ, એ રંગો સનાતન
પ્રીતમના ને પ્રિયાના પ્રેમના રંગો સનાતન:
સુલટના, સન્તના, સૌન્દર્યના રંગો સનાતન.

૮૪ : આબ્યાં જગતનાં નહોતરાં

આબ્યાં જગતનાં નહોતરાં ચાલો વિશ્વ વધાવા;
નયણ્ણાં આ ઢળી ઢળી ભાય,

વિશ્વનો રાજ વધાવા.

આબ્યાં જગતનાં નહોતરાં, ચાલો વિશ્વ વધાવા;
આતમ આ ઉડું ઉડું થાય,

વિશ્વનો રાજ વધાવા.

પંખીની પાંખમાં પ્રેરણા, ચાલો વિશ્વ વધાવા;
ઉડવાના એને ઉમંગ,

વિશ્વનો રાજ વધાવા.

માનવ પ્રાણમાં ઝંખના, ચાલો વિશ્વ વધાવા;
આતમઉછાળા અભંગ,

વિશ્વનો રાજ વધાવા.

નથી રે આડચ, નથી આગળા, ચાલો વિશ્વ વધાવા;
નથી રે સીમાઓને ઘાટ,

વિશ્વનો રાજ વધાવા.

ઉચિ-ઉચિ, આ દિગન્તમાં ચાલો વિશ્વ વધાવા;
ઉપડે અનન્તની વાટ,

વિશ્વનો રાજ વધાવા.

આબ્યાં અનન્તનાં ન્હોતરાં, ચાલો વિશ્વ વધાવા;
ધૂધવે દિગન્તના ઘાટ,

વિશ્વનો રાજ વધાવા.

આતમઆનન્દી હો ! આવજો, ચાલો વિશ્વ વધાવા;
વિહરે દહેરખંડે વિરાટ,

વિશ્વનો રાજ વધાવા.

૧૫ : વિરાટનો હિન્ડોળો

વિરાટનો હિન્ડોળો ઝાકમળેર;
કે આલને મોલે બાંધ્યા હોર:
વિરાટનો હિન્ડોળો.

સુણયપાપ હોર, ને ત્રિલોકનો હિન્ડોળો,
ફરેલી કૂમતડાંની ફોર;
ફૂદડીએ ફૂદડીએ વિધિના નિર્માણમન્ત્ર
ટહુકે તારલિયાના મોર:

વિરાટનો હિન્ડોળો ઝાકમળેર:
વિરાટનો—

૮૬ : જગતમાં જાગી પૂરણુ જયેાત

જગતમાં જાગી પૂરણુ જયેાત !
 પ્રગટિયે વિશ્વજયેાત પ્રધોતઃ
 જગતમાં જાગી પૂરણુ જયેાત.

શૂર આનન્દે, સન્ત આનન્દે, આનન્દે દેવનો ધાટ;
 આનન્દે-આનન્દે નવલજ તારણા,
 થેઇ થેઇ નાચે વિરાટ :
 જગતમાં જાગી પૂરણુ જયેાત.

ઉર ઉઘડયાં; કંઈ આત્મન ઉઘડયાં, ઉઘડયાં ચીડે લોક;
 ઉઘડયાં-ઉઘડયાં આલનાં બારણાં,
 પ્રદ્યમહેલના ચોક :
 જગતમાં જાગી પૂરણુ જયેાત.

અણુઅણુ ' જય જય ' ' જય જય ' ઉચરે,
 ' જય ' ઉચરે સંસાર;
 કાળબાળ ને વિરાટ બુદ્ધે આ
 હરિનો જયજયકાર :
 જગતમાં જાગી પૂરણુ જયેાત.

૮૭ : પ્રભાતને જ પ્રકાશ ચીતર્યા

મહેં પ્રભાતને જ પ્રકાશ ચીતર્યા
 પ્રેમ ઝીલતાં, નાથ !
 મહેં સન્ધ્યાને આનન્દ ચીતર્યા
 પ્રેમ ઝીલતાં, નાથ !
 તુજ પ્રેમ ઝીલતાં, નાથ !

પછી ફૂલ ચીતર્યા, પાન ચીતર્યા,
 ચીતર્યા ઝેચલભોર;
 ને મોરના ચાંદલિયા ચીતર્યા,
 પ્રેમ ઝીલતાં, નાથ !

મહેં સ્નેહીનાં સારિયાં ચીતર્યા
 પ્રેમ ઝીલતાં, નાથ !
 મહેં મુન્દરીનાં હેયાં ચીતર્યા
 પ્રેમ ઝીલતાં, નાથ !
 તુજ પ્રેમ ઝીલતાં, નાથ !

૮૮ : હરિની રમણાએ અમે નીસર્યા

રસની રમણાએ અમે નીસર્યા રે લોલ;

ભવ્યભાવ્ય અમે પ્રદાનન્દિની

આનન્દિની રે લોલ:

હરિની રમણાએ અમે નીસર્યા રે લોલ.

કાળકન્દરાની હું તો કાળિકા રે લોલ;

જન્મમૃત્યુ નેણનાં મુજ હાસ :

પ્રદાનન્દિની

આનન્દિની રે લોલ :

હરિની રમણાએ અમે નીસર્યા રે લોલ.

લોકલોકની અમે વિધાત્રીઓ રે લોલ;

ઉદયઅસ્ત એ અમારા રાસ :

પ્રદાનન્દિની

આનન્દિની રે લોલ :

હરિની રમણાએ અમે નીસર્યા રે લોલ.

આનન્દચૌદશે હું અવતરી રે લોલ;

ઝીલું આનન્દના રસહ્લાવ:

પ્રહ્લનન્દિની

આનન્દિની રે લોલ;

હરિની રમણાએ અમે નીસર્યાં રે લોલ.

વિશ્વવિશ્વના વિહારે વિહરતી રે લોલ;

સૃજનપ્રભય ખેલિયે ધૂપછાંવ:

પ્રહ્લનન્દિની

આનન્દિની રે લોલ;

હરિની રમણાએ અમે નીસર્યાં રે લોલ.

૮૯ : લોકલોકના રાસ

નિરખો આ રાસ લોકલોકના રે,
રમે સૃષ્ટિ ને સુજનાર;
રમે સૃષ્ટિ ને સુજનાર;

અંશુલિમાં અંશુલિ પરાવીને
ખેલે તેજ ને અન્ધાર;
ખેલે તેજ ને અન્ધાર:
રસનાં ઉછળે રંગહેલિયાં.

પુરુષ ને પ્રકૃતિની ખેલડી રે,
ફરે ફૂદડી અનન્ત;
ફરે ફૂદડી અનન્ત;

તણખા વેચાં નયનતેજના,
રહેનાં ખનિયા બ્રહ્માંડ;
રહેનાં ખનિયા બ્રહ્માંડ:
રસનાં ઉછળે રંગહેલિયાં.

પૃથ્વી ફરતો ફરે ચંદ્રમા રે,
પૃથ્વી સૂર્યને ઘેરાટ;
પૃથ્વી સૂર્યને ઘેરાટ;

સૂર્યે ચોપાસ મહાસૂર્યની;
 એમ ઘૂમતો વિરાટ;
 એમ ઘૂમતો વિરાટ;
 . રસનાં ઉછળે રંગહેલિયાં.

રાજા પ્રજા ને મહાપ્રજા રે
 વ્યપ્તિ સમપ્તિ સમસ્ત;
 વ્યપ્તિ સમપ્તિ સમસ્ત;

દેહી ને દેહની લીલાહલા:
 સૌના ઉદયો ને અસ્ત;
 સૌના ઉદયો ને અસ્ત;
 રસનાં ઉછળે રંગહેલિયાં.

૯૦ : નીલો કમળરંગ વીંઝણો

નીલો કમળરંગ વીંઝણો, હો નન્દલાલ !
રઢિયાળો રતનજડાવ, મોરા નન્દલાલ !
પ્રદ્યા વીંઝે પ્રદ્યવીંઝણો, હો નન્દલાલ !

સોનાનો સૂરજ શોભિતો, હો નન્દલાલ !
ફૂપેરી ચન્દની બિછાવ, મોરા નન્દલાલ !
પ્રદ્યા વીંઝે પ્રદ્યવીંઝણો, હો નન્દલાલ !

ઠેરે મોરે ભયાં હીરલા, હો નન્દલાલ !
ઝાલરે ઝીકે ઠેરી વેલ, મોરા નન્દલાલ !
પ્રદ્યા વીંઝે પ્રદ્યવીંઝણો, હો નન્દલાલ !

દાંડી પ્રદ્યાજીના હાથમાં, હો નન્દલાલ !
માનવીના ભાગ્યના એ ખેલ, મોરા નન્દલાલ !
પ્રદ્યા વીંઝે પ્રદ્યવીંઝણો, હો નન્દલાલ !

૯૧ : અણુઅણુમાં રમે રાસ

અણુઅણુમાં રમે રાસ,
સન્તન ! ઝાંખી કરો રી.

ડાળીએ ડાલે ને મંજરીએ મહેકે;
ફૂલફૂલમાં હસે હાસઃ
સન્તન ! ઝાંખી કરો રી.

વાયુમાં વહેતો ને ફિરણમાં રમતો,
પ્રેમીની પૂરતો ખ્યાસઃ
સન્તન ! ઝાંખી કરો રી.

રાત્રીએ શશિચર, દિવસે દીવાકર;
વિરહીના ભરે ઉરવાસઃ
સન્તન ! ઝાંખી કરો રી.

૯૨ : પ્રદ્યાનનંદ

અહો ! આથમે આળપંપાળ, અંગોઅંગ ફેરાં ફૂટે;
આથે-આથે અનન્તની પાળ પ્રભુની પ્રભા ઉમટે.

જે ! સંકેશયે વિશ્વકેશ, કંઈ કોટિકિરણ સવિતા પ્રગટે;
કંઈ તિમિર હસે, કંઈ જગ વિલસે,
જે ! સાગરગલીરા ગગનપટે.

ખહણે ક્ષિતિજનું પોપચું, લાઇ ! ધીમે ધીમે જો ! ઉઘડે;
જોને ! પ્રદ્યાંડની કીકી માંહી અમીનું કિરણ ચહડે.

ઓ ! ફાટે ગેળની ગુફા, મંહી જો ! નૂરપૂર ઉછળે, બહાલાં !
કંઈ અજબ રસે આ દિલ હુલસે,
જો ! પરપ્રદ્યાતાં અજવાળાં.

અહો ! આથમે જગઅન્ધકાર, આનન્દકૂવારા ફૂટે;
આથે-આથે પ્રદ્યાંડની પાર પ્રદ્યાનનંદ જો ! પ્રગટે;
આથે-આથે ને આત્મા મોઝાર પરમાનન્દ જો ઉલટે.

૯૩ : આયુધ્યનો છોડ

†

આ પ્રારબ્ધ ઢેરી વાડીએ ફૂલ વીણુને રે !
કાંઈ ઉગ્યો આયુધ્યનો છોડ,
રસિક ! ફૂલ વીણુને રે !

આ જગતકુંજની મૂકી ઘટા, ફૂલ વીણુને રે !
કાંઈ પૂરને ઉરના કોડ,
રસિક ! ફૂલ વીણુને રે !

પેલા ફૂટે ફુવારા તેજના, ફૂલ વીણુને રે !
સન્ધ્યાના સોનેરી અન્ધારઃ
રસિક ! ફૂલ વીણુને રે !

અને અન્ન ઢોળે ફૂલી અન્દની, ફૂલ વીણુને રે !
ત્યાંહી વીણુને સંસારના સારઃ
રસિક ફૂલ વીણુને રે !

કંઈ કેસરની અચ્ચાં કરી, ફૂલ વીણુને રે !
જગે અન્દન ચોખ્યાં અંગઃ
રસિક ! ફૂલ વીણુને રે

ખેલે કુંકુમના પૂયાં સાથિયા, ફૂલ વીણજે રે !

તડાં છે આનન્દવર્ષા સુગન્ધ :

રસિક ! ફૂલ વીણજે રે !

મીઠી કળીઓ સુખની ઉઘડે, ફૂલ વીણજે રે !

એથી મીઠકા હુઃખના લહાવ :

રસિક ! ફૂલ વીણજે રે !

આ દુનિયાં વાઘી છે દેવની, ફૂલ વીણજે રે !

મંહી ખેલે મનુજ ધૂપછાંવ ;

રસિક ! ફૂલ વીણજે રે !

૬૪ : અગમ્યનાં પાથરણાં

૬૬

અજવાળાં આછાં આછાં થાય,

કંઈ અણુરવ પગલે

આભની ભરતી ઉભરાય.

છાની છાની મનમલકાતી, સ્મિતના પલવટ પાથરતી,
ધીરી ધીરી રજની જો ! છલકાય :

કંઈ અણુરવ પગલે

આભની ભરતી ઉભરાય.

ઉડતી કુંકુમવાદળીએ, વેરેલી રૂક્ષપાંખડીએ
દિનની જતી પગલેઓ અંખાય :

કંઈ અણુરવ પગલે

આભની ભરતી ઉભરાય.

તરુવરના ઝૂમખાંખાંનાં, ઘરઘરના અરૂખાખાંનાં
અજવાળ્યાં અન્ધારાં ઢળી જાય :

કંઈ અણુરવ પગલે

આભની ભરતી ઉભરાય.

નિરખી નભનો તારલિયો, રૂમઝૂમતો કુળદીવડિયો,
-રસિકોનાં લોચનિયાં લહેરાય :

કંઈ અણુરવ પગલે

આભની ભરતી ઉભરાય.

૯૫ : આનન્દના આરા

૧. આ ઝીંઠગીના બહાજે
 ચઢી બધાં જણું છે, ખારા !
 નયનો ઉઘાડી નિરખો
 આનન્દના એ આરા.

૨. આકાશનાં ઉભાં છે
 વૈભવભર્યાં વનો, જો !
 ત્હેની ચ પેલી પાંચે
 ચૈતન્યની એ ધારા.

૩. આ આયમી ને ઉગતા
 નથી સૂર્ય દે ચણી ત્હાં;

અદ્ભુત અનસ્ત ઉછળે
ત્યંહિ તેજના ફૂવારા.

૪. પ્રહ્લાંડ જ્યહાં વિરામે,
ત્યંહિ પ્રહ્લાભરતી જામે,
કિસ્મતની પાળ શા, ત્યહાં
એ કારમા કિનારા.

૫. ભવના મહોઠધિમાં
રમણે ચઢી છે કિસ્તી;
સફરો ફરીને આંચે
આખરના એ ઉતારા.

૯૬ : ગેખના લેખ

સરોવરિયુ ટહેકી-દહેકી જાય,

ઓ સજની ! જોને

ગેખના લેખ ત્હા લખાય.

પલટાતા રગ લખિયા, ધરતીના ઢગ લખિયા,

દિશદિશના લખિયા ત્હા સોહાગ :

ઓ સજની ! જોને

ગેખના લેખ ત્હા લખાય.

રાતના અન્ધાર લખિયા, દિનના પ્રકાશ લખિયા,

દિલ્લાહલના રાગ ને વિરાગ :

ઓ સજની ! જોને

ગેખના લેખ ત્હા લખાય

આયમતા અન્ન જૂવે એ, હિમમતા સૂઈ જૂવે એ,

મારખની વાથે આછી સાખ :

ઓ સજની ! જોને

ગેખના લેખ ત્હા લખાય

આશના આનન્દ વાથે, વિધિ લખિયા મન્ત્ર વાથે,

સરોવરિયુ ધરતીની આખ

ઓ સજની ! જોને

ગેખના લેખ ત્હાં લખાય

૯૭ : મહામાયાનો રાસ

卐

નભકુલ ફૂંદડી ફરે રે લોલ;

નવલખ તારલીઓને ઘોર :

નભકુલ ફૂંદડી ફરે રે લોલ.

ત્રિકાળની તાળી પડે રે લોલ;

મહામાયા રમણ ચહટે રે લોલ;

ટહુંકે પહોંચરના મોર :

નભકુલ ફૂંદડી ફરે રે લોલ.

ચન્દની અમૃત ઝરે રે લોલ;

વીજળી વીંઝણ ફરે રે લોલ;

ઝખકે નયનકમળની કોર :

નભકુલ ફૂંદડી ફરે રે લોલ.

ત્રિલોકથી નીકળી રે લોલ;

સહિયર ટોળે મળી રે લોલ;

મચંગે લોકલોક મહાચોર :

નભકુલ ફૂંદડી ફરે રે લોલ.

તિમિરે! રજની રચે રે લોલ;

તેજની ઝડીઓ મચે રે લોલ;

રમતાં રમતાં ઉગિયો ભોર :

નવકુલ ફૂંદડી ફરે રે લોલ.

જગકુલ ધૂમડી ધૂમે રે લોલ;

ધૂમતી, સુજનપ્રલયની ઝડોર;

નવલખ તારલીઓને ઘોર :

જગકુલ ફૂંદડી ફરે રે લોલ.

૯૮ : આલપરો મેહુલો ગાજે મહલાર

આલપરો મેહુલો ગાજે મહલાર,
એને આલી ! આરાધે મોરલા ઉદાર.

રોમ રોમમાં હરિને સૂર્ય રમે,
અને ચન્દની ઢળે એનાં હાસ;
તારલીએ તારલીએ પગલીઓ પાડતો
રસિયો રમે મહારાસ :
એને આલી ! આરાધે મોરલા ઉદાર.

આલ અસીમ, મંહી સૂર્ય ઢાળાણો,
તેજનો પૂયો પારાવાર;
હૃદ-મેહનના આરા ભરી
લહરે એ અપરંપાર :
એને આલી ! આરાધે મોરલા ઉદાર.

આલપરો મેહુલો ગાજે મહલાર,
એને આલી ! આરાધે મોરલા ઉદાર.

૯૯ : શતદલ પદ્મમાં પોઢેલો

ૐ .

શતદલ પદ્મમાં પોઢેલો

હો ! પરિમલ દાખવો હોય ને દીઠેલો. ધ્રુવ.

શોધ્યાં સરોવર, શોધી કૃલવાડીઓ,

શોધી રસકુંજ બચ્હાં રમેલો;

શોધી આયુધ્યની મહોરી અમરાઈઓ:

દીઠો ન દુનિયાદૈરેલો;

હો ! પરિમલ દાખવો હોય ને દીઠેલો.

૧ ફૂલડે ફૂલડે વસન્ત શો વસેલો,

પાંખડી પાંખડી પૂરેલો,

જમર જમર કીધ સગીતસોહામણો,

પંખિડે પંખિડે પઢેલો:

હો ! પરિમલ દાખવો હોય ને દીઠેલો.

અડધેરી પાંદડીઓ વીણતાંમાં વેરી, ને

આસન ઢાળિયો અમોલો;

હેયાના ધૂપ સમો ઉડતો બતાવો કોઈ

જીવનપરાગ જગતમેલો,

હો ! પરિમલ દાખવો હોય ને દીઠેલો.

શતદલ પદ્મમાં પોઢેલો

હો ! પરિમલ દાખવો હોય ને દીઠેલો.

૧૦૦ : લહરિયાં સાગરમાં ન સમાય

લહરિયાં સાગરમાં ન સમાય;
અખનિયાં અનન્તમાં ઢોળાય;
લહરિયાં સાગરમાં ન સમાય.

ફૂલનો ફેરમ ફૂલમાં ન માયે,
તટમાં સરિતા ન માય;
હૃદયકુંજના ધૂપસુરભિ સમા
ભાવ બ્રહ્માંડ વીંધી વહી બાય:
લહરિયાં સાગરમાં ન સમાય.

હોમકુંડમાં હુતાશ ન માયે,
તેજ દીપે ન પૂરાય;
રોમરોમથી ફિરજો જરતા
અંગમાં આતમતત્ત્વ ન માય;
લહરિયાં સાગરમાં ન સમાય.

૧૦૧ : હરિ ઝ઼ ! હરિ ઝ઼ !

• હરિ ઝ઼ ! હરિ ઝ઼ !

તુજ ચરણુ ઝે અમ પરમ ભોમઃ

હરિ ઝ઼ !

કંઈ વિવિધ શાસનજવાળાં;

સાધુસન્તની ઉરજવાળા;

નભમંડપની દીપમાળા;

કેરે પ્રદક્ષિણા તુજ સૂયંસોમ :

હરિ ઝ઼ !

વનવનની વિપુલ સમૃદ્ધિ;

મહોજનની અદળક છુદ્ધિ;

બ્રહ્માંડ ગાજતું નિરવધિ :

તુજ ચરણુ ઢળે નમી સકલ ભોમઃ

હરિ ઝ઼ !

• પંચેન્દ્રિય પંચ શિખાએ,

મન વાણી કર્મ લવ કાએ,

અમ ભવનની કલા કલા એ,

તુજ કરે આરતી રામરામ,

હરિ ઝ઼ !

હરિ ઝ઼ ! હરિ ઝ઼ !